

**PLENUL
CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE**

Hotărâre privind activitatea Curții Supreme de Justiție pe anul 2015

Audiind informațiile prezentate de domnul Petru Ursache, președintele Colegiului penal și doamna Iulia Sîrcu, președintele-interimar al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ, cu privire la activitatea Colegiilor respective, rapoartele prezentate de șeful secretariatului, șefii de direcții și secții cu privire la activitatea efectuată pe anul 2015, Plenul Curții Supreme de Justiție

c o n s t a t ă :

În perioada de referință, organul suprem al puterii judecătorești și-a desfășurat activitatea în conformitate cu atribuțiile ce îi revin, în baza Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789-XIII din 26.03.1996, stabilindu-și următoarele obiective:

- eficientizarea activității de efectuare a justiției la examinarea recursurilor ordinare, a recursurilor în anulare și a cererilor de revizuire, în condițiile prevăzute de lege;
- asigurarea aplicării corecte și uniforme a legislației de către instanțele judecătorești;
- acordarea asistenței metodice judecătorilor în chestiunile de aplicare a legislației, perfecționarea formelor și metodelor de acordare a asistenței metodice.

UNIFICAREA PRACTICII JUDICIARE

**Activitatea Plenului Curții Supreme de Justiție
privind unificarea practicii judiciare**

Hotărâri explicative

În conformitate cu art. 2 lit. c), art.16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr.789-XIII din 26.03.1996, Plenul Curții Supreme de Justiție elaborează și adoptă hotărâri explicative în chestiuni de practică judiciară, în vederea aplicării uniforme a legislației penale și procesuale, de către toate instanțele judecătorești.

Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat, pe parcursul anului 2015, următoarele hotărâri explicative:

1. Hotărârea Plenului nr. 1 din 23.02.2015 pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 24.12.2012 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor (art. 145-148 CP al RM)”.

Hotărârea a fost adoptată, în scopul corectării erorii strecurate în conținutul Hotărârii supuse modificării, fiind înlocuită sintagma „art. 27 CP al RM” din pct.

5.6.alin. 5 al Hotărârii, cu sintagma „tentativă de omor, după caz, simplu sau calificat, aflate în concurs”.

2. Hotărârea Plenului nr. 2 din 30.03.2015 cu privire la aplicarea de către instanțele de judecată a prevederilor legale la soluționarea unor chestiuni în cadrul examinării litigiilor, în care părțile au încheiat convenția de arbitraj.

Hotărârea a fost adoptată, în scopul aplicării uniforme a normelor juridice ce vizează acțiunile instanțelor de judecată, la soluționarea unor chestiuni în cadrul examinării litigiilor, în care părțile au încheiat convenția de arbitraj.

Deși arbitrajul reprezintă o cale alternativă de soluționare a litigiilor, chiar și în cazul încheierii unei convenții de arbitraj, există situații ce implică instanțele de judecată de a examina litigiul propriu-zis și, de asemenea, participarea instanțelor de judecată, atât până la examinarea litigiului pe cale arbitrară și în cadrul examinării unui asemenea litigiu, cât și după examinarea acestuia.

Intervenția instanței judecătorești pentru rezolvarea unor incidente procedurale se întemeiază pe respectul forței obligatorii a oricărui contract, instanța asigurând, în această privință, eficiența unor clauze ale convenției arbitrale.

Hotărârea explicativă specifică și dezvăluie conținutul:

- tipurilor de convenții arbitrale;
- formei convenției arbitrale;
- pretențiilor care nu pot face obiectul unei convenții arbitrale;
- efectelor convenției arbitrale și opozabilitatea;
- invocării convenției de arbitraj în instanța de judecată;
- statuării instanței de judecată asupra competenței sale.

Au fost acordate și alte prerogative (competențe) instanței de judecată, inclusiv:

- aplicarea măsurilor de asigurare (art. 10 și art. 23 alin.(1) din Legea nr. 23/22.02.2008);
- dispunerea executării măsurilor asiguratorii (art. 23 alin. (4) din Legea nr. 23/22.02.2008);
- competența de numire a arbitrilor în arbitrajul ad-hoc și de numire a supraarbitrilor în arbitrajul ad-hoc (art. 13 alin.(2) din Legea nr.24/22.02.2008);
- soluționarea chestiunilor privind recuzarea arbitrilor (art.14 alin. (5) din lege);
- soluționarea cererii de acordare a asistenței la obținerea probelor art. 27 din Legea nr. 24/22.02.2008).

Au fost prezentate explicații ce vizează contestarea hotărârilor arbitrale. A fost precizat conținutul cererii în anulare sau cererii de desființare a hotărârii arbitrale, precum și a actelor ce se anexează la cererea de desființare a hotărârii arbitrale.

Au fost expuse explicații privind procedura de examinare a cererii de desființare a hotărârii arbitrale.

Au fost interpretate temeiurile pentru desființarea hotărârii arbitrale. A fost relatat modul de contestare a încheierii judecătorești privind desființarea sau refuzul de a desființa hotărârea arbitrală, procedura de executare a hotărârilor arbitrale.

Alte explicații au vizat:

- cererea de eliberare a titlului de executare silită a hotărârii arbitrale;
- procedura examinării cererii de eliberare a titlului executoriu;
- temeiurile de refuz în eliberarea titlului executoriu;

- încheierea privind eliberarea titlului executoriu.

3. Hotărârea Plenului nr. 3 din 15.06.2015 pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 04.07.2005 „Despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației naționale și internaționale privind aplicarea pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității și executarea acestei pedepse”.

Hotărârea a fost adoptată, în scopul ralierei prevederilor acesteia la modificările care au survenit în Codul penal și Codul contravențional.

4. Hotărârea Plenului nr. 4 din 21.12.2015 pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 39 din 22.11.2004 „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii”.

Hotărârea a fost adoptată în legătură cu modificările și completările apărute în Codul penal și Codul contravențional și abordează astfel de aspecte, precum vârsta minorilor, stabilirea stării de responsabilitate/iresponsabilitate a acestora și aspectele relevante ce țin de încadrarea juridică a faptelor infracționale, în baza art. 208-209 Cod penal.

5. Hotărârea Plenului nr. 5 din 21.12.2015 cu privire la practica judiciară de soluționare a pricinilor privind atestarea provenienței copilului.

Necesitatea adoptării hotărârii în cauză a derivat din erorile admise de instanțele judecătorești la soluționarea pricinilor ce vizează atât stabilirea paternității, cât și contestarea acesteia.

Una din sarcinile de bază ale instanțelor judecătorești constă în asigurarea principiului constituțional privind ocrotirea maternității și copiilor de către stat, dreptul copilului la ajutor și ocrotire specială, indiferent de proveniența copilului și starea civilă a părinților.

Examinarea problemei paternității unui copil de către instanțele judecătorești izvorăște din principii deosebit de importante, care guvernează material acest domeniu: cel al ocrotirii interesului superior al copilului, stabilirii adevărului cu privire la paternitate, al egalității în drepturi dintre copilul din căsătorie și cel din afara ei.

De aceea, orice măsură privitoare la copil, indiferent de autorul ei, trebuie să fie luată, cu respectarea interesului superior al copilului. Totodată, judecătorul urmează să soluționeze litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile, având îndatorirea ca, prin toate mijloacele legale, să prevină orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale.

Aceste principii trebuie să concorde cu adevărul obiectiv cu privire la raporturile dintre părțile în litigiu, deoarece clasificarea statutului civil al copilului, prin acțiunea în cercetarea paternității, vizează un interes major al acestuia care interesează, totodată, și ordinea publică.

În hotărâre se definește noțiunea de „acțiune în stabilirea paternității”, ca fiind mijlocul procesual, prin care copilul născut în afara căsătoriei, în nume propriu sau prin reprezentantul legal, urmărește să-și stabilească paternitatea față de pretinsul său tată, pe cale judecătorească. Se menționează modalitățile, prin care se acționează în justiție, pentru stabilirea paternității, precum și persoanele care nu sunt în drept să se adreseze cu cerere în stabilirea paternității. Se stabilesc acțiunile instanței de judecată, în cazul în

care, la cererea de chemare în judecată, lipsește dovada înregistrării copilului la organul de stare civilă.

Se mai specifică exigențele pentru conținutul cererii de chemare în judecată în această categorie de litigii.

În hotărâre se exemplifică mijloacele de probă, prin care urmează să se facă dovada paternității.

Se precizează că acțiunea, în stabilirea paternității, formulată de către mamă, în numele copilului acesteia, odată formulată, nu mai poate fi retrasă, prin renunțarea la cererea de chemare în judecată. Principiul disponibilității, în acest caz, suferă o îngrădire justificată de împrejurarea că acțiunea aparține copilului, iar, pe de altă parte, dacă introducerea acțiunii este în mod sigur un act în interesul copilului, renunțarea la aceasta, indiferent de motivele ce o determină, poate dăuna copilului.

De rând cu stabilirea paternității, hotărârea oferă explicații ce vizează proveniența copilului de la mamă (stabilirea maternității), precum și contestarea paternității și maternității.

Se mai fac explicații privind termenul de prescripție al acțiunilor, taxei de stat, instanței competente în soluționarea cererilor.

Avize consultative

Pe parcursul anului 2015, au fost înregistrate 30 de demersuri cu privire la emiterea avizelor consultative, în condițiile art. 12² CPC, dintre care 10 demersuri au fost admise, 18 demersuri – respinse și 2 – în restanță.

Astfel, Plenul a emis următoarele avize consultative:

– Avizul consultativ nr.4ac-1 din 30.03.2015 cu privire la aplicabilitatea legii, în pricina civilă intentată la cererea de chemare în judecată a S.R.L. „Prodiafarm” împotriva Primăriei or. Strășeni cu privire la contestarea actului administrativ;

– Avizul consultativ nr.4ac-4 din 18.05.2015 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 388 alin. (1) lit. d) din Codul de procedură civilă, ca temei de casare a hotărârii judecătorești contestate, cu remiterea pricinii la rejudecare, pentru admiterea intervenției în proces, invocată în apel, de către o persoană care nu este în drept să declare apel;

– Avizul consultativ nr. 4ac-5 din 18.05.2015 ce vizează aplicarea legislației la soluționarea litigiilor cu privire la verificarea legalității actelor de constatare, adoptate de Comisia Națională de Integritate;

– Avizul consultativ nr. 4ac-6 din 18.05.2015 cu privire la modul de aplicare a prevederilor art. 11 din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000 și art. 38 din Codul de procedură civilă;

– Avizul consultativ nr. 4ac-7 din 18.05.2015 ce vizează modul de aplicare a art. 8 lit. c) din Legea nr. 269-XIII din 09 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, prin prisma hotărârii Curții Constituționale nr.15 din 30 septembrie 2008 cu privire la controlul constituționalității art. 8 lit. a), b), c), d), e) din Legea nr. 269-XIII din 09 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova;

– Avizul consultativ nr. 4ac-8 din 15.06.2015 referitor la modul de aplicare a prevederilor art. 39 alin. 11 din Legea cu privire la Poliția de Frontieră nr. 283 din 28.12.2011;

- Avizul consultativ nr. 4ac-10 din 15.06.2015 ce ține de modul de examinare a cererilor privind întoarcerea executării și restituirea din contul statului a sumei încasate sub formă de amendă;
- Avizul consultativ nr. 4ac-11 din 19.10.2015 cu privire la modul de punere în aplicare a art. 119 alin. 2 în coroborare cu art. 43 alin. 1 al Legii insolvenței nr. 149-2012, în cadrul procesului de insolvență al debitorului SA „Termocom”;
- Avizul consultativ nr. 4ac-22 din 16.11.2015 ce vizează modul de aplicare a art. 33 alin. (1) și (2) Legea nr. 1100-XIV din 30 iunie 2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și a producției alcoolice și art. 343 alin. (1) Cod civil;
- Avizul consultativ nr. 4ac-25 din 21.12.2015 cu privire la modul de aplicare a art. 40 alin.(1) din Codul de procedură civilă.

Activitatea Plenului Colegiului penal privind unificarea practicii judiciare

Decizii asupra recursurilor în interesul Legii

În anul 2015 nu au fost examinate recursuri în interesul legii.

Recomandările cu privire la unificarea practicii judiciare

În perioada de referință, Curtea Supremă de Justiție a elaborat următoarele recomandări, în scopul unificării practicii judiciare:

1. Recomandarea nr.73 din 11.02.2015 cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii preventive sub formă de arest în privința condamnatului care urmează a fi transferat sau lăsat în izolatorului de urmărire penală, pentru efectuarea unor acte de procedură;

2. Recomandarea nr.74 din 17.04.2015 cu privire la modul de aplicare a art. 21 din Legea contenciosului administrativ și a art. 11 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei;

3. Recomandarea nr.75 din 17.04.2015 cu privire la modul de aplicare a art. 24 din Codul de executare;

4. Recomandarea nr.76 din 04.05.2015 din 04.05.2015 cu privire la modul de aplicare a art. 116 alin. (4) CPC;

5. Recomandarea nr.77 din 18.05.2015 ce ține de modul de aplicare a prevederilor art. 77 alin. 5 din Legea privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006;

6. Recomandarea nr.78 din 04.06.2015 cu privire la interpretarea noțiunii de an calendaristic, în corelație cu art. 34 alin.(2²) și (2³) Cod Contravențional;

7. Recomandarea nr.79 din 06.08.2015 cu privire la interpretarea unor prevederi din Codul de procedură penală care reglementează procedura de examinare a recursului în anulare împotriva deciziei Curții Supreme de Justiție;

8. Recomandarea nr.80 din 21.10.2015 cu privire la subiectul responsabil de achitarea sumelor bănești izvorâte din litigiile intentate de angajații Ministerului Afacerilor Interne și subdiviziunilor subordonate acestuia;

9. Recomandarea nr. 81 din 21.10.2015 cu privire la particularitățile aplicării art.126 alin.(9) și art. 5 alin.(2) Legea insolvenței;

10. Recomandarea nr.82 din 21.10.2015 cu privire la momentul punerii în executare a hotărârilor date de instanțele de judecată, în cauzele de contencios administrativ;

11. Recomandarea nr. 83 din 29.10.2015 ce vizează modul de aplicare a art. 6 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești nr. 87 din 21.04.2011.

Sesizările Plenului Curții Supreme de Justiție la Curtea Constituțională

În anul 2015, Plenul Curții Supreme de Justiție a sesizat Curtea Constituțională privind efectuarea controlului constituționalității prevederilor unor acte normative și interpretarea articolelor din Constituția Republicii Moldova, și anume:

- Hotărârea nr. 4 din 23 februarie 2015 cu privire la adoptarea sesizării privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 473 alin. (1) pct. 2) din Codul contravențional;

- Hotărârea nr. 5 din 23 februarie 2015 cu privire la adoptarea sesizării privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 14 alin. (2) din Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului;

- Hotărârea nr. 6 din 30 martie 2015 cu privire la adoptarea sesizării privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unei sintagme din alin. (1) al art. 287 Cod de procedură penală;

- Hotărârea nr. 9 din 19 octombrie 2015 cu privire la sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 alin. (4) din Legea nr. 333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală, în particular, se are în vedere sintagma: *„prin ordinul Ministrului Afacerilor Interne se înființează subdiviziunea specializată a Poliției, care va avea calitatea de organ de urmărire penală”*;

- Hotărârea nr. 10 din 19 octombrie 2015 cu privire la sesizarea Curții Constituționale pentru efectuarea controlului constituționalității și declararea neconstituțională a pct. 118 art. I din Legea nr. 155 din 05.07.2012 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă;

- Hotărârea nr. 11 din 16 noiembrie 2015 ce ține de sesizarea Curții Constituționale pentru efectuarea controlului constituționalității dispozițiilor art. 53 lit. c) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr. 158-XVI din 04.07.2008 și a dispozițiilor art. 76 lit. g) din Codul muncii;

- Hotărârea nr. 13 din 07 decembrie 2015 privind sesizarea Curții Constituționale referitor la interpretarea art. 135 lit. g) din Constituție;

- Hotărârea nr. 14 din 21 decembrie 2015 cu privire la sesizarea Curții Constituționale pentru efectuarea controlului constituționalității sintagmei *„doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare”*, cuprinsă în art. 25 al Legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947-XIII din 19 iulie 1996, în redacția Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 153 din 05 iulie 2012.

Suport didactic pentru judecători

În perioada de referință, cu concursul judecătorilor Curții Supreme de Justiție, a fost elaborat și lansat următorul suport didactic pentru actorii din justiție:

- **Monografia *Obligațiile pozitive și negative ale statului prin prisma Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.***

În monografie sunt fundamentate teoretic obligațiile pozitive și negative puse în sarcina statului, inclusiv obligațiile extrateritoriale, cu prescrierea caracterelor și elementelor inerente acestora și enumerarea condițiilor exercitării jurisdicției statelor, la capitolul respectării obligațiilor asumate, inclusiv dincolo de limitele spațiale ale Consiliului Europei. În lucrare sunt analizate conceptele de obligații extrateritoriale, rezultate din controlul general sau efectiv asupra unui teritoriu străin și criteriul agent-stat la stabilirea răspunderii unui stat, pentru acte săvârșite în afara teritoriului său. Din punct de vedere practic, sunt trecute în revistă principalele obligații pozitive și negative fundamentate în textul Convenției Europene, în rezultat, devenind clare limitele concrete ale respectivelor obligații și putând fi stabilite unele tipare cu privire la eventualele soluții prezentate de forul european, la cazul plângerilor nesoluționate la moment de Înalta Curte.

- Monografia *Extrateritorialitatea Convenției Europene a drepturilor omului: Obligații pozitive și jurisdicție.*

Lucrarea reflectă actualele probleme ale extrateritorialității Convenției și ale obligațiilor pozitive ale statelor, care vine să deschidă publicului interesat o abordare complexă și multilaterală a informației relevante și să elucideze lacunele, avantajele și perspectivele aplicării extrateritoriale ale Convenției Europene, atât în limitele continentului european, cât și dincolo de acestea.

- *Modele de acte procedurale în procesul penal.*

Culegerea de modele a fost elaborată în contextul necesității oferirii unui suport suplimentar, dar absolut necesar, în perfectarea diferitor acte în procesul de efectuare a justiției și a avut drept scop fortificarea practicii procedurale, fără a fi afectată, astfel, independența subiecților care emit asemenea acte.

**Asistența metodică acordată judecătorilor
în chestiunile de aplicare a legislației**

În conformitate cu orarul deplasărilor judecătorilor Curții Supreme de Justiție, în judecătoria, pentru acordarea asistenței metodice, aprobat prin Hotărârea Plenului nr. 2 din 23 februarie 2015, judecătoria Curții Supreme de Justiție (Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ) au participat, împreună cu judecătoria instanțelor din circumscripțiile curților de apel, la seminarele zonale, în cadrul cărora a fost supusă discuției tematica juridică cu privire la erorile judiciare comise de către instanțele de judecată, inclusiv în contextul hotărârilor CtEDO împotriva Republicii Moldova.

Judecătoria instanței supreme au efectuat, periodic, întruniri de lucru la curțile de apel pentru soluționarea problemelor de interpretare a legislației prin prisma modificărilor care au avut loc pe parcursul anului în Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal și Codul de procedură penală, precum și a problemelor de drept susceptibile să creeze o practică neunitară.

În cadrul unor asemenea întrevederi, a fost expusă poziția Curții Supreme de Justiție pe marginea particularităților examinării unor categorii de cauze, anticipându-se elaborarea de recomandări și avize consultative referitor la anumite probleme de drept. Astfel, a fost unificată practica judiciară, în ceea ce privește examinarea pricinilor civile, la cererile de chemare în judecată a Serviciului Piscicol al Ministerului Mediului al Republicii Moldova împotriva agenților economici cu privire la repararea prejudiciului material cauzat resurselor biologice acvatice (r.Nistru), în rezultatul

exploatării prizei de captare a apei și desfășurării activității economice, fiind clarificată aplicarea prevederilor art. 41 alin. (2) și (3) din Legea privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura nr. 149 din 08 iunie 2006, în asemenea cauze.

Totodată, a fost elucidată aplicarea prevederilor Legii cu privire la leasing nr. 59 din 28 aprilie 2005 și art. 48 din Legea insolvenței nr. 149 din 29 iunie 2012 în cauzele civile, la cererile persoanelor fizice și juridice, împotriva companiilor de leasing în proces de insolvență (spre exemplu, Pro-Leasing), intervenienți accesorii – Bănci comerciale, cu privire la separarea bunului din masa debitoare a societății insolvente, recunoașterea dreptului de proprietate asupra automobilului și radierea gajului.

Judecătorilor li s-a explicat și modalitatea în care urmează a fi interpretate prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, referitoare la subiectul care poate pretinde repararea prejudiciului, astfel încât reprezentantul legal (inclusiv părintele) al bănuitului, învinuitului, inculpatului, de asemenea, are dreptul să ceară și să primească repararea prejudiciului cauzat de acțiunile nelegitime ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată.

În cadrul Institutului Național al Justiției, cu concursul magistraților Curții Supreme de Justiție, au fost organizate cursuri de instruire continuă a judecătorilor din instanțele de fond și curțile de apel.

EXERCITAREA ACTULUI DE JUSTIȚIE

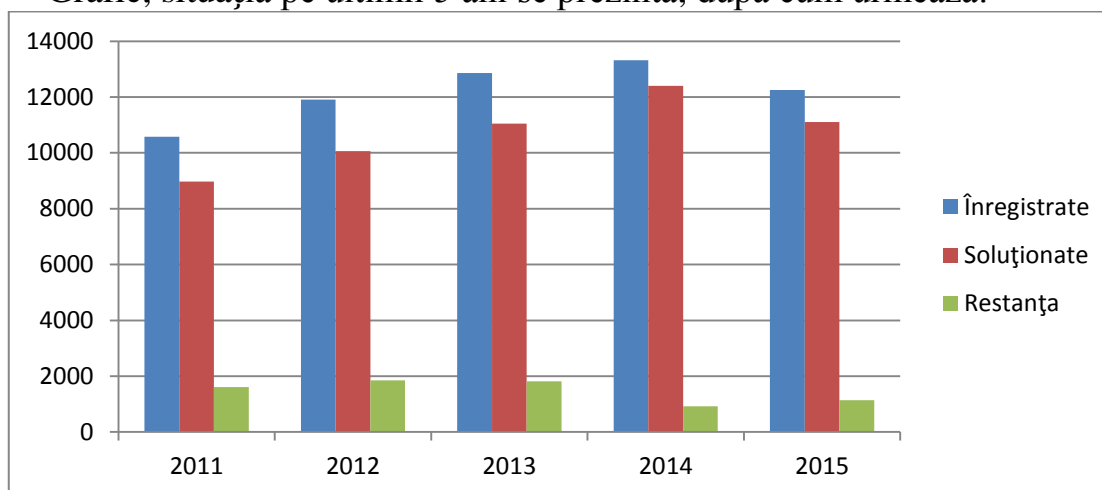
Potrivit datelor statistice, pe parcursul anului 2015, pe rolul Curții Supreme de Justiție, din totalitatea dosarelor înregistrate pe rol – de 12 249 de cauze, au fost soluționate 11 109 cauze, ceea ce reprezintă un procent de soluționare de 90,7%, rămânând un stoc final (restanța) ce se va raporta pentru anul 2016, de 1140 de dosare sau 9,3%.

S-a înregistrat o scădere a volumului de activitate, ținând cont de micșorarea numărului cauzelor parvenite cu 1073 de cauze sau 8%, comparativ cu anul 2014.

Reducerea numărului de dosare s-a înregistrat atât în materia civilă, cât și în materia penală. Astfel, în cazul cauzelor penale, s-a înregistrat o diminuare cu 10% sau 329 de cauze, iar în cauzele civile, cu 7% sau 744 de dosare.

În același timp, la capitolul operativității se poate conchide că instanța păstrează un nivel înalt al ratei de soluționare a cauzelor.

Grafic, situația pe ultimii 5 ani se prezintă, după cum urmează:

Sub aspectul încărcăturii, per judecător, s-a înregistrat o diminuare neesențială de 7 dosare sau 1,6 %, față de anul 2014, constituind 422 de cauze per judecător, calculată din numărul total de dosare aflate pe rol sau 383 de cauze din numărul celor judecate.

Notă: sarcina per judecător este calculată prin raportarea numărului total de dosare aflate pe rol/judecate la numărul posturilor efectiv ocupate, în anul 2015 – 29 de judecători.

Colegiul penal

Plenul Colegiului penal

Recurs în anulare (indicele 4-1re)

În temeiul art. 452 alin. (1) CPP, Curtea Supremă de Justiție judecă recursurile în anulare declarate împotriva hotărârii judecătorești irevocabile, după epuizarea căilor ordinare de atac.

Potrivit raportului statistic, în perioada raportată, pe rolul instanței au fost înregistrate, în total – 372 de dosare de această categorie, inclusiv restanța de 46 de cauze din anul 2014. Din numărul dosarelor înregistrate, au fost examinate 325 de cauze sau 87,3%, în privința a 366 de persoane, restanța la sfârșitul perioadei de referință constituind 47 de cauze sau 12,7%.

Din numărul de 326 de dosare înregistrate în anul curent (cu excepția restanței din 2014), recursurile au fost declarate:

- de procurori – în 5 dosare;
- de condamnați sau avocații lor – în 314 dosare;
- de părți vătămate sau avocații acestora – în 7 dosare.

În urma soluționării admisibilității în principiu, conform prevederilor art.456 din Codul de procedură penală, a fost declarată inadmisibilitatea recursurilor în 307 cauze sau 94%, în privința a 348 de persoane. Spre judecare, în Plenul Colegiului penal al CSJ au fost transmise 18 cauze referitor la 18 persoane ce constituie 6% din numărul total de 325 de dosare, judecate de această categorie.

În rezultatul judecării recursurilor în anulare, Plenul Colegiului penal a adoptat următoarele soluții:

- cu privire la 12 persoane, recursurile au fost respinse ca inadmisibile;
- în cazul a 6 persoane, recursurile au fost admise, pronunțându-se noi hotărâri, cu referire la:
  - încetarea procesului penal – pentru 3 persoane;
  - casarea deciziilor anterior adoptate – pentru o singură (1) persoană;
  - remiterea cauzei la rejudecare – pentru 2 persoane.

Examinarea recursurilor ordinare

Recursul împotriva hotărârilor instanțelor de apel (indicele 1ra)

În conformitate cu prevederile art. 420 alin. (1) CPP, în secțiunea I (întâi), Colegiul penal examinează recursurile declarate împotriva deciziilor pronunțate de curțile de apel, ca instanțe de apel.

Potrivit datelor statistice, pe parcursul anului 2015, pe rolul instanței au fost înregistrate în total – 1774 de dosare, dintre care 156 de cauze au constituit restanța la începutul perioadei de referință rămasă din anul precedent. Colegiul penal a examinat în ordine de recurs ordinar 1404 cauze (79%), cu privire la 1717 persoane, restanța la sfârșitul perioadei de referință constituind 370 de cauze (21%).

Analiză statistică a cauzelor examinate de Colegiul penal atestă o diminuare în anul 2015, a numărului cauzelor penale înregistrate de această categorie, față de aceeași perioadă a anului trecut – cu 140 de dosare sau 7%.

În urma examinării celor 1813 recursuri ordinare în 1404 cauze, referitor la 1717 persoane, s-a hotărât:

- referitor la 1116 persoane (65%), recursurile au fost declarate inadmisibile, la etapa examinării admisibilității, în principiu, a recursurilor;
- cu privire la 601 persoane (35%), recursurile au fost transmise spre judecare în Colegiul penal lărgit.

La etapa judecării cauzelor în Colegiul penal lărgit:

- au fost respinse recursurile privitor la 171 de persoane (28%),
- referitor la 430 de persoane (72%), recursurile au fost admise, dintre care:

➤ cu privire la 101 persoane, a fost casată decizia instanței de apel și sentința primei instanțe, respectiv:

- cu achitarea inculpatului – pentru 7 persoane;
- cu încetarea procesului penal – pentru 10 persoane;
- cu pronunțarea unei noi hotărâri – pentru 84 de persoane, după cum urmează:

- cu modificarea calificării faptei și reducerea pedepsei – pentru 38 de persoane;

- cu reducerea pedepsei, fără modificarea calificării – pentru 24 de persoane;

- cu modificarea calificării, fără reducerea pedepsei – pentru 22 de persoane;

➤ pentru 329 de persoane au fost casate integral deciziile instanței de apel, inclusiv:

- cu menținerea sentinței primei instanțe – pentru 70 de persoane;
- cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel – pentru 259 de persoane.

Din numărul total de 1618 dosare, înregistrate în anul curent (cu excepția restanței din 2014), au fost declarate recursuri:

- de procurori – în 386 de dosare;
- de condamnați, apărătorii lor sau reprezentanții legali – în 1127 de dosare;
- de părțile vătămate, avocații lor sau reprezentanții legali – în 105 dosare.

Recursul declarat împotriva hotărârilor judecătorești, pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul

Cu privire la examinarea recursurilor împotriva încheierilor instanțelor de judecată ce vizează:

❖ prelungirea măsurii preventive (art.312-313 CPP)

În perioada de referință, au fost declarate 18 recursuri împotriva încheierilor instanțelor de apel privind prelungirea arestului preventiv, ce vizează 18 persoane în 18 dosare penale. Prin deciziile Colegiului penal, recursurile în privința a 13 persoane au fost respinse și 5 recursuri referitor la 5 persoane au fost admise, cu casarea încheierii atacate.

❖ transferul persoanelor condamnate (art.551-557 CPP)

În perioada de referință, au fost declarate 35 de recursuri împotriva încheierilor instanțelor de apel privind transferul persoanelor condamnate ce vizează 35 de persoane, în 34 de dosare penale. Prin deciziile Colegiului penal, 15 recursuri referitor la 15 persoane au fost respinse și 20 recursuri privitor la 20 persoane au fost admise, dintre care:

- cu casarea încheierii atacate, pentru 5 persoane;
- cu casarea încheierii și încetarea procesului, pentru 15 persoane.

❖ aplicarea amenzii judiciare/sechestrului (art.201-203 CPP)

În perioada de referință, au fost declarate 16 recursuri împotriva încheierilor instanțelor de apel privind aplicarea amenzii judiciare/sechestrului, în cadrul a 16 dosare penale ce vizează 17 persoane. Prin deciziile Colegiului penal au fost respinse – 2 recursuri, cu referire la 2 persoane iar 15 recursuri cu referire la 15 persoane au fost admise, cu casarea încheierii atacate.

Astfel, toate 35 de dosare (indicele 1r,1r-arest) aflate pe rol, au fost judecate.

Din numărul total de 35 de dosare înregistrate în anul curent, recursuri împotriva încheierilor au fost declarate de condamnați, apărătorii lor sau reprezentanții lor legali.

Examinarea recursurilor în anulare

Indicele 1re

În temeiul art. 452 alin. (1) CPP, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție judecă recursurile în anulare declarate împotriva hotărârii judecătorești irevocabile, după epuizarea căilor ordinare de atac.

În perioada de referință, pe rolul instanței au fost înregistrate 192 de dosare, inclusiv 20 de cauze, restanța din 2014. Din numărul total, au fost judecate 159 de dosare (83%) ce vizează 165 de persoane, restanța constituind 33 de dosare (17%).

Reieșind din cele reflectate, comparația datelor statistice atestă o descreștere a numărului dosarelor înregistrate față de aceeași perioadă a anului 2014, cu 93 de dosare sau 33%, tendința oglindită pe parcursul a ultimilor 2 ani consecutiv.

a. recursurile în anulare declarate împotriva hotărârii judecătorești irevocabile, după epuizarea căilor ordinare de atac.

Ca urmare judecării a 39 dosare înregistrate, referitor la 39 de persoane:

- pentru 37 de persoane (95%), recursurile au fost declarate inadmisibile în principiu;
- pentru 2 persoane (5%) recursurile au fost transmise spre judecare în Colegiul penal lărgit.

La etapa judecării cauzelor în Colegiul penal lărgit:

- a fost respins recursul, pentru o persoană;

- a fost admis recursul, referitor la o persoană, cu casarea hotărârii contestate și modificarea calificării faptei și reducerea pedepsei.

b. judecarea recursurilor în anulare declarate împotriva încheierilor instanțelor judecătorești.

Ca urmare judecării a 120 dosare înregistrate ce țin de 126 de persoane:

- pentru 10 persoane, încheierile au fost casate (8%);
- pentru 116 persoane, încheierile au fost menținute (92%).

Din numărul total de 172 de cauze parvenite în 2015 (cu excepția restanței din 2014) din această categorie, au fost declarate recursuri:

- de procurori, într-o singură cauză;
- de condamnați, avocați în interesele lor și reprezentanții lor legali, în 133 de dosare;
- de părțile vătămate, avocații și reprezentanții lor legali, în 38 de dosare.

Indicele 1reab, 4-1reab

Pe parcursul anului 2015, au fost înregistrate, în total – 74 de dosare, pe marginea recursurilor în anulare privind reabilitarea persoanelor supuse represiunilor politice, în anii 1930-1940, 1950-1977, inclusiv cele 17 cauze penale aflate în restanță din anul 2014. Din numărul total aflate pe rol, au fost examinate 61 de cauze penale referitor la 74 de persoane, restanța recursurilor la sfârșitul anului 2015 constituind 13 cauze penale.

Din cele 61 de dosare judecate, au fost declarate recursuri de către procurori, în 59 de cauze, în 3 cazuri fiind formulate de către condamnați.

Examinarea cererilor de revizuire (indicele 1rh)

În perioada de referință, pe rolul instanței au fost înregistrate 10 cauze, dintre care au fost judecate 8 cauze, restanța constituind 2 cauze.

Ca urmare a judecării cauzelor:

- într-o singură cauză procedura a fost încetată;
- respinsă cererea de revizuire – în 2 cauze;
- au fost admise cererile de revizuire – în 5 cauze.

Drept consecință a admiterii cererilor de revizuire, Colegiul a decis:

- desființarea hotărârilor atacate, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de fond – în 3 cauze;
- desființarea hotărârilor atacate, cu achitarea persoanei – în 2 cauze.

Temei de admitere a cererilor de revizuire au constituit prevederile art.464¹ CPP:

- Hotărârea CtEDO din 01 iulie 2014, adoptată în cauza *Pareniuc împotriva Republicii Moldova*, fiind constatată violarea art. 6 § 1 din Convenție ce se manifestă prin faptul că procesul penal intentat împotriva revizuentului, nu a fost echitabil (dosarul nr.1rh-1/15);

- Hotărârea CtEDO din 15 iulie 2015, în cauza *Tcaci împotriva Republicii Moldova*, fiind constatată violarea art. 3 din Convenție, atât sub aspect material, prin aplicarea relelor tratamente față de revizuent, cât și sub aspect procedural, condiționat de lipsa unei investigații eficiente a cazului dat (dosarul nr.1rh-4/15);

- Hotărârea CtEDO din 11 februarie 2014, adoptată în cauza *Sandu împotriva Republicii Moldova*, fiind constatată violarea art. 6 §1 din Convenție ce se manifestă prin faptul că procesul penal intentat împotriva revizuentului, nu a fost echitabil (dosarul nr.1rh-5/15);

- Hotărârea CtEDO din 10.09.2014, în cauza *Bulgaru împotriva Republicii Moldova*, fiind constatată violarea art. 3 CEDO, atât în aspect material, cât și procedural (dosarul nr.1rh-6/15);

- Hotărârea CtEDO din 01 iulie 2014, în cauza *Ciobanu împotriva Republicii Moldova*, Curtea a constatat violarea art. 2 din Convenție, în aspect procedural (dosarul nr.1rh-7/15).

Examinarea cererilor de strămutare, de abținere și conflictele de competență (indicele cs, cc, ac)

Pe parcursul anului 2015, pe rolul Colegiului penal au fost înregistrate 228 de proceduri, în baza cererilor de strămutare parvenite (a. 2014 – 216 proceduri), inclusiv 3 cereri – restanța din 2014, toate cererile fiind judecate (100%). Ca urmare a judecării cererilor, 120 de cereri au fost admise (53%), 108 cereri au fost respinse (47%).

Referitor la conflictele de competență apărute între instanțele ierarhic inferioare, pe rolul instanței au fost înregistrate 14 proceduri (a.2014 – 18 proceduri), dintre care: 12 cereri au fost admise (86%), 2 cereri au fost respinse (14%).

Cu privire la declarațiile de abținere, în perioada raportată au fost înregistrate 76 de proceduri (a. 2014 – 102 proceduri), dintre care fiind judecate, 60 de cereri au fost admise (79%), iar 16 cereri au fost respinse (21%).

Se constată că majoritatea declarațiilor de abținere au parvenit de la Curțile de Apel Comrat și Cahul. Temeiurile de declarare a acestor cereri au constituit insuficiența de cadre în instanțele de apel (imposibilitatea formării completului de judecată din trei judecători, pentru examinarea cererilor de apel sau de recurs declarate).

Reieșind din datele statistice prezentate, în anul 2015 s-a înregistrat o micșorare a numărului de dosare (indicele cs, ac,cc), cu 18 proceduri sau 5%, față de aceeași perioadă a anului 2014.

La finele perioadei de referință nu au rămas cereri neexaminat.

Termenul de judecare a recursurilor

În conformitate cu art.431 Cod de procedură penală, termenul întocmirii raportului nu poate fi mai mare de 3 luni, pentru cauzele cu inculpați minori sau deținuți în stare de arest și nu mai mare de 6 luni, pentru celelalte cazuri.

În perioada raportată, încălcări de procedură la acest capitol nu au fost înregistrate.

Potrivit art. 435 alin. (3) Cod de procedură penală, adoptarea deciziei instanței de recurs și întocmirea acesteia se efectuează în conformitate cu prevederile art. 417 și 418 Cod de procedură penală, care se aplică în mod corespunzător.

Astfel, conform art. 418 alin. (1) CPP, deliberarea și adoptarea deciziei se efectuează potrivit prevederilor art. 338 și 339 CPP. Conform art. 338 alin. (3) CPP, Hotărârea motivată se pronunță în termen de până la 30 de zile. În situații excepționale,

când, raportat la complexitatea cauzei, pronunțarea nu poate avea loc în termenul prevăzut, instanța poate amâna pronunțarea pentru cel mult 15 zile.

Ținând cont de prevederile legale, termenul prevăzut pentru redactarea deciziilor și transmiterea lor în secția Evidență a cauzelor penale a fost respectat de către judecătorii Colegiului penal. Chestiunea privind necesitatea redactării deciziilor judecătorești în termenele stabilite de Codul de procedură penală a fost discutată la toate ședințele operative ale Colegiului penal, judecătorii fiind atenționați asupra respectării acestor prevederi imperative ale legii.

Evoluția sarcinii de lucru în Colegiul penal pentru anul 2015

Ținând cont de datele statistice reflectate în secțiunile anterioare și concluzionând asupra evoluției sarcinii de lucru în Colegiul penal pentru anul 2015, se constată că, în perioada respectivă, de către magistrații Colegiului penal au fost judecate 2311 dosare sau 83 % din cele 2777 aflate pe rol, restanța constituind 466 de dosare sau 17%.

Sarcina medie pentru fiecare judecător al Colegiului constituie 252 de cauze aflate în procedură, micșorându-se cu 30 de cauze sau 10%, față de aceeași perioadă a anului 2014.

Notă: sarcina per judecător este calculată prin raportarea numărului total de cauze aflate pe rol la numărul posturilor efectiv ocupate în anul 2015 – 11 judecători.

În aceeași perioadă a anului 2014, din cele 3106 de cauze aflate pe rol, Colegiul penal a judecat 2864 de cauze sau 92%, restanța constituind 242 de cauze sau 8 %.

Reieșind din cele menționate, în anul 2015, numărul de cauze parvenite față de anul precedent s-a diminuat cu 329 de cauze sau 10%, numărul cauzelor examinate – cu 553 de cauze sau 19%, restanța a crescut cu 184 de cauze sau 39%.

Temeiurile de casare a hotărârilor (erorile și deficiențele esențiale)

Conform Planului de activitate al Curții Supreme de Justiție pentru anul 2015, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a efectuat analiza statisticii judiciare privind judecarea cauzelor în ordine de apel, parvenite în instanța de recurs ordinar.

I. Analiza statisticii judiciare privind judecarea cauzelor de către instanța de apel, pentru anul 2015, este reflectată în următorul tabel:

Curțile de apel	Cauze judecate	Numărul de persoane judecate	Menținute hotărârile judecătorești	Casate deciziile instanțelor de apel (în persoane)						Total cauze judecate %
				Achitare/încetare proces	Hotărâre nouă	Menț. sent. I-instanțe	Cu remiterea la rejudecare	În total	% casări	
Chișinău	990 de cauze	1245 de pers.	912 pers.	7/6 pers.	70 de pers.	50 de pers.	200de pers.	333 de pers.	36,51 %	70,51 %
Bălți	287 de cauze	338 de pers.	264 de pers.	-/3 pers.	17 pers.	12 pers.	42 de pers.	74 pers.	28,03 %	20,45 %

Cahul	87 de cauze	98 de pers.	78 de pers.	-/1 pers.	1 pers.	5 pers.	13 pers.	20 de pers.	25,64 %	6,19 %
Bender	9 cauze	9 pers.	9 pers.	-	-	-	-	-	0%	0,64 %
Comrat	31 de cauze	31 de pers.	24 de pers.	-	1 pers.	2 p.	4 pers.	7 pers.	29,16 %	2,20 %
În total:	<u>1404</u> cauze	<u>1721</u> de pers.	<u>1287</u> de pers.	<u>7/10</u> pers.	<u>89</u> de pers.	<u>69</u> de pers.	<u>259</u> de pers.	<u>434</u> de pers.	23,86 %	

Comparativ cu perioada respectivă a anului 2014, se observă o scădere minoră a procentului casării deciziilor Curților de Apel – de la 24,8 % la 23,86 %, pe persoane. Reieșind din cele relatate, se constată că există rezerve la capitolul calității înfăptuirii justiției efectuate de către instanțele ierarhic inferioare.

În aspectul categoriilor de infracțiuni, în perioada de referință predomină infracțiunile contra patrimoniului (furtul/pungășia – 121 de cauze; jaful – 89 de cauze; tâlhăria – 61 de cauze; escrocheria – 118 cauze), contra vieții și sănătății persoanelor (omorul intenționat – 80 de cauze; vătămarea integrității corporale sau a sănătății, de diferit grad – 117 cauze), infracțiunile în domeniul transporturilor – 116 cauze și infracțiuni contra securității publice – 129 de cauze.

Analiza activității Curților de Apel pentru anul 2015

Recursuri ordinare

Curtea de Apel Chișinău

Pentru anul 2015, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a examinat 990 de cauze, parvenite din Curtea de Apel Chișinău, referitor la 1245 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat privitor la 777 de persoane (62,4%).

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile drept inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate, referitor la 135 de persoane (10,84%).

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare, cu privire la 333 de persoane (26,75%), dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost admis greșit – referitor la 50 de persoane (15,1%);
- cu achitarea inculpatului – pentru 7 persoane (2,1%);
- cu încetarea procesului penal – privitor la 6 persoane (1,8%);
- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel – referitor la 200 de persoane (60%);
- cu pronunțarea unei noi hotărâri – pentru 70 de persoane (21%), dintre care:

➤ cu reducerea pedepsei fără a modifica calificarea (în latura pedepsei) – referitor la 17 persoane (24,29%);

➤ cu modificarea calificării și reducerea pedepsei (reîncadrarea acțiunilor) – cu referire la 21 de persoane (30%);

➤ cu modificarea calificării faptei – pentru 27 de persoane (38,57%);

➤ în latura civilă sau episoade – cu privire la 5 persoane (7,14%).

Conform art. 427 CPP, drept temei, pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, au servit următoarele motive:

- instanța nu a fost compusă potrivit legii ori au fost încălcate prevederile art. 30, 31 și 33 CPP – 3 cauze;

- judecata a avut loc, fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie, potrivit legii – 2 cauze;

- cauza a fost judecată în prima instanță sau în apel, fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate – 2 cauze;

- instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele, pe care se întemeiază soluția, ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, ori instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței – 167 de cauze;

- instanța a admis o cale de atac neprevăzută de lege sau apelul a fost introdus tardiv – 3 cauze;

- nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare pentru o altă faptă, decât cea pentru care condamnatul a fost pus sub învinuire, cu excepția cazurilor reîncadrării juridice a acțiunilor lui, în baza unei legi mai blânde – 10 cauze;

- s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale – 63 de cauze;

- persoana condamnată a fost judecată anterior, în mod definitiv, pentru aceeași faptă sau există o cauză de înlăturare a răspunderii penale, ori aplicarea pedepsei a fost înlăturată de o nouă lege sau anulată de un act de amnistie, a intervenit decesul inculpatului, ori a intervenit împăcarea părților, în cazul prevăzut de lege – 4 cauze;

- faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită – 30 de cauze;

- instanța de judecată internațională, prin hotărâre pe un alt caz, a constatat o încălcare la nivel național a drepturilor și libertăților omului care poate fi reparată și în această cauză – o (1) cauză.

Curtea de Apel Bălți

Pentru anul 2015, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a examinat 287 de recursuri ordinare (cauze), parvenite din Curtea de Apel Bălți, care se raportează la 338 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat, referitor la 241 de persoane (71,3%).

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate, cu privire la 23 de persoane (6,8%).

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 2) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare, în raport cu 74 de persoane (21,89%), dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost admis greșit – pentru 12 persoane (16,22%);
- cu încetarea procesului penal – referitor la 3 persoane (4,05%);
- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel – pentru 42 de persoane (56,76%);
- cu pronunțarea unei noi hotărâri – ce vizează 17 persoane (22,97%), dintre care:
  - cu modificarea calificării și reducerea pedepsei – pentru 11 persoane (64,71%);
  - cu modificarea calificării faptei – privitor la 5 persoane (29,41%);
  - în latura civilă sau episoade – cu referire la 1 (singură) persoană (5,88%).

Conform art. 427 CPP, pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, au fost aplicate următoarele temeuri:

- cauza a fost judecată în prima instanță sau în apel, fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate – 1 cauză;
- instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele, pe care se întemeiază soluția, ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, sau acesta este expus neclar, ori instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței – 41 de cauze;
  - s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale – 14 cauze;
  - faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită – 6 cauze;
  - Curtea Constituțională a recunoscut neconstituțională prevederea legii aplicate în cauza respectivă – 1 cauză.

Curtea de Apel Cahul

Pentru anul 2015, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a examinat 87 de cauze parvenite din Curtea de Apel Cahul ce vizează 98 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat, referitor la 68 de persoane (69,39%).

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate, pentru 10 persoane (10,2%).

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare a 20 de persoane (20,41%), dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost admis greșit – pentru 5 persoane (25%);
- cu încetarea procesului penal – pentru o singură persoană (5%);
- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel – pentru 13 persoane (65%).

➤ cu pronunțarea unei noi hotărâri cu modificarea calificării și reducerea pedepsei – pentru o singură persoană (5%).

Conform art. 427 CPP, pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, au fost aplicate următoarele temeuri:

- judecata a avut loc, fără participarea procurorului, inculpatului, precum și a apărătorului, interpretului și traducătorului, când participarea lor era obligatorie, potrivit legii – 1 cauză;

- cauza a fost judecată în primă instanță sau în apel, fără citarea legală a unei părți sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate – 1 cauză;

- instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele, pe care se întemeiază soluția, ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii, sau acesta este expus neclar, ori instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței – 12 cauze;

- nu au fost întrunite elementele infracțiunii sau instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare, pentru o altă faptă, decât cea pentru care condamnatul a fost pus sub învinuire, cu excepția cazurilor reîncadrării juridice a acțiunilor lui, în baza unei legi mai blânde – 1 cauză;

- s-au aplicat pedepse individualizate, contrar prevederilor legale – 4 cauze;

- faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită – 3 cauze;

- norma de drept aplicată în hotărârea atacată contravine unei hotărâri de aplicare a aceleiași norme, date anterior de către Curtea Supremă de Justiție – 1 cauză.

Curtea de Apel Comrat

În anul 2015, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a examinat 31 de cauze, parvenite din Curtea de Apel Comrat, referitor la 31 de persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat în raport cu 21 de persoane (67,74%).

În temeiul art. 435 alin. (1) pct. 1) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a respins recursurile ca inadmisibile, cu menținerea hotărârii atacate, cu referire la 3 persoane (9,68%).

În temeiul art. 435 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar împotriva hotărârilor instanțelor de apel, a admis recursurile ordinare, în privința a 7 persoane (22,58%), dintre care:

- cu menținerea hotărârii primei instanțe, când apelul a fost admis greșit – în privința a 2 persoane (28,57%);

- cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel – în privința a 4 persoane (57,14%);

➤ cu pronunțarea unei noi hotărâri cu reducerea pedepsei – în privința unei persoane (14,28%).

Conform art. 427 CPP, ca temei, pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel, a servit:

- instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele, pe care se întemeiază soluția, ori motivarea

soluției contrazice dispozitivul hotărârii, sau acesta este expus neclar, ori instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței – 7 cauze;

- s-au aplicat pedepse individualizate, contrar prevederilor legale – 1 cauză.

Curtea de Apel Bender

Pentru anul 2015, Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție a examinat 9 cauze, parvenite din Curtea de Apel Bender ce vizează 9 persoane.

În temeiul art. 432 alin. (2) CPP, ca instanță de recurs ordinar care examinează admisibilitatea în principiu a recursului, s-a pronunțat asupra inadmisibilității recursului înaintat, în privința tuturor persoanelor.

II. Erorile depistate la judecarea recursurilor ordinare declarate împotriva hotărârilor instanțelor de apel:

I. ERORI PROCEDURALE

1. Instanța nu a fost compusă, potrivit legii

Instanța de fond

Prin sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 26 septembrie 2013, G.C. a fost condamnat, în baza art. 327 alin. (1) Cod penal, i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de amendă, în mărime de 300 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de drept, pe un termen de 5 ani și S.P. condamnat, în baza art. 327 alin. (1), 90 Cod penal; executarea pedepsei cu închisoarea a fost suspendată, pe un termen de probă de 2 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în organele de drept, pe un termen de 5 ani.

Au declarat apeluri: procurorul, pe motiv că nu este de acord cu pedeapsa, considerând-o prea blândă, inculpatul S.P., care a solicitat achitarea sa de sub învinuirea adusă, avocații P.C., în numele inculpatului G.C., și avocatul D.B., în numele inculpatului M.A., care au solicitat achitarea inculpaților de sub învinuirea înaintată, motivând că sentința adoptată este ilegală.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 mai 2015, a fost dispusă admiterea apelurilor declarate, inclusiv și din oficiu, iar, în baza art. 409 alin. (2) Cod de procedură penală, sentința contestată a fost casată, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care s-a dispus *încetarea procesului penal*, referitor la inculpații C.V., G.C., O.V., S.P. și M.A., în legătură cu expirarea termenului prescripției tragerii la răspundere penală.

Au declarat recurs ordinar inculpatul G.C., avocatul inculpatului C.P. și inculpatul S.P., care au solicitat achitarea de sub învinuire, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2015, s-a dispus admiterea recursurilor, s-a casat integral decizia instanței de apel și s-a dispus rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Colegiul penal lărgit, la judecarea recursurilor, s-a expus asupra încălcărilor constatate de către instanța de apel, care reprezintă o încălcare flagrantă a art. 6

paragraful 1 din CEDO, ce reflectă dreptul la un proces echitabil, și anume, dreptul la judecarea cauzei de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege.

Conceptul „*instanță instituită de lege*” vizează existența unui organ de jurisdicție ce este organizat în conformitate cu voința legiuitorului, care privește nu numai legislația referitoare la stabilirea și competența organelor judiciare, dar și orice altă dispoziție de drept intern, a cărei nerespectare ar fi de natură să conducă la constatarea iregularității participării unui membru al completului de judecată, la soluționarea unei anumite cauze. Astfel, dispoziția *art. 6¹ din Legea cu privire la organizarea judecătorească*, care prevede reguli precum că orice cauză penală, din momentul parvenirii în instanță, urmează să fie repartizată unui judecător în mod aleatoriu, care oferă garanții suplimentare independenței funcționale a judecătorului și imparțialitatea actului de justiție, însă instanța nu a ținut cont de aceste prevederi, iar, prin aceasta, nu a respectat principiul repartizării aleatorii a cauzei penale, reglementat potrivit *Regulamentului aprobat prin Hotărârea CSM nr. 110/5 din 05.02.2013* care, la pct. 6¹ stipulează că: „*Distribuirea aleatorie a dosarelor se efectuează conform prevederilor art. 6¹ din Legea privind organizarea judecătorească, art. 334 Cod de procedură penală și art. 168 Cod de procedură civilă, fiind obligatorii pentru toate instanțele judecătorești. Fișa cu datele privind distribuirea aleatorie a dosarelor și încheierile ulterioare de redistribuire aleatorie a cauzei se anexează în mod obligatoriu la fiecare dosar.*”

În speță, Colegiul penal lărgit a constatat că, la judecarea apelului, potrivit rezoluției președintelui Curții de Apel Chișinău din 28.10.2013, inițial, cauza dată a fost repartizată judecătorului M.B. Ulterior, prin încheierea președintelui Curții de Apel Chișinău din 25.04.2014, s-a dispus redistribuirea cauzei penale, pe motiv că M.B. a fost eliberat din funcția de judecător, prin decretul Președintelui Republicii Moldova. În baza încheierii nominalizate, dosarul penal a fost repartizat repetat, potrivit fișei de repartizare a dosarului din 25.04.2014, judecătorului Gh.I. În continuare, pe motiv că, prin Dispoziția Președintelui Curții de Apel Chișinău nr. 54 din 31.12.2014, judecătorul Gh.I. a fost inclus în completul nr. 5, care este antrenat zilnic la examinarea cauzelor contravenționale, a mandatelor de arest și a recursurilor împotriva încheierilor emise asupra plângerilor împotriva acțiunilor organelor de urmărire penală și care exercită activitatea specială de investigații, pentru a asigura respectarea termenului de examinare a acestor cauze, s-a concluzionat asupra redistribuirii cauzei penale altui judecător.

Respectiv, în baza încheierii președintelui Curții de Apel Chișinău din 12.01.2015, dosarul penal a fost distribuit judecătorului S.F. Ulterior, din materialele cauzei se constată că, după fila dosarului 79 – volumul VII al cauzei penale, este anexată o fișă de repartizare a dosarului, nenumotată, care este identică, după date, cu cea anexată la fila 21 – volumul VII, potrivit căreia dosarul este repartizat repetat judecătorului Gh.I., care face parte din completul ce a pronunțat decizia contestată, cu recurs ordinar. Mai mult ca atât, fișa de repartizare repetată a dosarului este nenumotată, ceea ce trezește dubii asupra respectării procedurii de repartizare repetată a dosarului, întrucât nu există nici o încheiere emisă de președintele instanței privind redistribuirea repetată a dosarului, așa precum este indicat în prevederile *pct. 2 al Regulamentului privind modul de distribuire aleatorie a dosarelor pentru examinare în instanțele judecătorești*. Or, la data de 25.04.2014, prin PIGD, a fost deja distribuită cauza judecătorului Gh.I., însă, la 12.01.2015, aceasta a fost redistribuită judecătorului

S.F.. Situația constatată mai sus, reprezintă o încălcare, fiind semnalizat temeiul pentru recurs prevăzut la **art. 427 alin. (1) pct. 2) CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-1303/2015)

2. Judecata, având loc în lipsa inculpatului și a părții vătămate, constituie o încălcare a dreptului inculpatului la apărare și la un proces echitabil

Instanța de fond

Prin sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 22 octombrie 2009, P.A. a fost condamnat, în baza art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal, la 7 ani de închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în domeniul educației, pe un termen de 2 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Procurorul a declarat apel, solicitând adoptarea unei noi hotărâri de condamnare, conform învinuirii, inculpatul și avocatul său R.P., au solicitat achitarea inculpatului, pe motiv că nu sunt stabilite probe pertinente și concludente care, în coroborare cu circumstanțele pricinii, ar demonstra existența vinovăției inculpatului.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 iunie 2010, apelul procurorului a fost respins ca nefondat, iar apelul avocatului a fost admis, cu casarea sentinței, inculpatul P.A. a fost achitat de sub învinuirea comiterii infracțiunii prevăzute la art. 165 alin. (3) lit. a) Cod penal, din motivul lipsei elementelor infracțiunii.

Procurorul a declarat recurs ordinar și, prin decizia Colegiului Penal din 10 mai 2011, recursul a fost admis, casată decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet.

Rejudecarea cauzei în instanța de apel

Conform deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 27 decembrie 2011, s-a pronunțat aceeași hotărâre de respingere a apelului procurorului și admiterii apelului apărării.

Procurorul a declarat recurs ordinar, invocând ca temei că instanța de apel nu s-a expus asupra tuturor motivelor invocate de către procuror în apelul declarat, nefiind respectate cerințele art. 414 alin. (3) Cod de procedură penală.

Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 02 octombrie 2012, recursul a fost admis, casată decizia instanței de apel și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel. Cauza fiind rejudecată, prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 06 februarie 2014, apelurile declarate de procuror și avocatul inculpatului au fost respinse ca nefondate, cu menținerea sentinței primei instanțe.

Avocatul S.B. a declarat recurs ordinar, în numele inculpatului, invocând temeiurile prevăzute la art. 427 alin. (1) pct. 4), 5), 6) Cod de procedură penală și a solicitat achitarea inculpatului sau dispunerea rejudecării cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 29 septembrie 2015, s-a dispus admiterea recursului ordinar declarat de către avocatul B.S., în numele inculpatului P.A., casându-se total decizia Curții de Apel Chișinău din 06 februarie 2014, cu rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel din același motiv că instanța de apel a apreciat doar probele puse la baza sentinței de condamnare a

inculpatului, judecata având loc în lipsa inculpatului și a părții vătămate, ceea ce constituie o încălcare a dreptului inculpatului la apărare și la un proces echitabil.

Potrivit procesului-verbal al ședinței de judecată a instanței de apel din 06.02.2014, a dispus examinarea cauzei în lipsa inculpatului, cu indicarea că inculpatul a fost citat legal, la dosar fiind anexate copiile citațiilor expediate inculpatului pentru ședințele din 30.09.2013 și 09.12.2013, însă la materialele dosarului lipsesc date privind recepționarea acestora de către inculpat.

În concluzie: Colegiul penal lărgit a constatat că judecarea cauzei în instanța de apel a avut loc în lipsa inculpatului care a fost anunțat în căutare, în baza încheierii din 17 decembrie 2013, însă aceasta a fost trimisă spre executare Inspectoratului de Poliție al r-nului Căușeni care, pe data de 13.01.2014, a fost restituită Curții de Apel Chișinău, pentru a fi remisă spre executare, după competență. Ulterior, la 24 februarie 2014, în adresa instanței de apel a parvenit o informație de la Centrul pentru combaterea traficului de persoane al MAI, precum că dosarul operativ de căutare privitor la inculpatul P.A., cu domiciliul în or. Tiraspol, str. T. Șevcenco, 81/3, ap.11, a fost intentat doar pe data de 13.02.2014 și se întreprind măsuri pentru găsirea și reținerea acestuia. Reieșind din cele expuse, instanța de recurs conchide că, deși încheierea, prin care inculpatul a fost anunțat în căutare, a fost emisă la 17.12.2013, dosarul operativ de căutare a fost intentat abia la 13.02.2014, adică după examinarea în fond a cauzei penale în privința inculpatului, care a avut loc pe data de 06.02.2014.

Prin aceste acțiuni, au fost violate prevederile *art. 6 al CEDO*, care garantează dreptul învinutului de a participa efectiv la desfășurarea procesului penal, inclusiv și dreptul de a fi prezent și de a urma toate procedurile în fața instanței. Mai mult, acest drept rezultă și din principiul contradictorialității și poate să derive din garanțiile conținute în art. 6 § 3 lit. c), d) și e) al CEDO – dreptul acuzatului de a se apăra el însuși, de a solicita audierea martorilor acuzării și de a obține citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării, fapt ce se apreciază ca erori procesuale, ce constituie temei pentru recurs, prevăzut de **pct. 4), 5), 6) alin. (1) art. 427 CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-882/2015)

3. Instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat de către partea „apărării”, care echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei ce prezintă temei de recurs

Instanța de fond

Prin sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău din 12 aprilie 2013, D.I. a fost condamnat, în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, la 10 ani de închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis și cu privarea de dreptul de a ocupa și a exercita funcții cu caracter dispozitiv-economic, pe un termen de 5 ani. Acțiunea civilă înaintată de SA „JLC”, cu încasarea din contul lui D.I. în beneficiul S.A. „JLC” a sumei în mărime de 1115971,9 lei, cu titlu de prejudiciu material, a fost admisă.

Avocatul K.V. a declarat apel, în numele inculpatului D.I., considerând că sentința este ilegală și neîntemeiată, deoarece probele puse la baza sentinței nu au fost cercetate și apreciate corect, iar pe parcursul procesului penal, inculpatului i-au fost încălcate drepturile procesuale, în special dreptul la un proces echitabil, solicitându-se

emiterea unei soluții noi de achitare din motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii imputate.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 11 martie 2014, a fost admis apelul, prin care a fost dispusă casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul D.I. a fost condamnat, în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, la 7 ani de închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate cu răspundere materială, în domeniul administrativ-economic, pe un termen de 3 ani.

Acțiunea civilă a fost admisă, parțial, și s-a dispus încasarea de la D.I. în beneficiul SA „JLC”, mun. Chișinău, prejudiciul material, în mărime de 62194,54 lei, în rest, celelalte cerințe au fost respinse.

Au declarat recursuri ordinare procurorul, reprezentantul părții vătămate, inculpatul și avocatul său, care au indicat temeiurile prevăzute de art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) 12) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 07 octombrie 2014, recursurile au fost admise, fiind dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Rejudecarea cauzei în instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 mai 2015, apelurile declarate de inculpatul D.I. și avocatul său, au fost admise, casată sentința în partea admiterii acțiunii civile, în legătură cu lipsa acesteia în procesul penal, în rest, sentința a fost menținută.

Au declarat apeluri procurorul și reprezentantul părții vătămate – S.A. „JLC”, inculpatul și avocatul său K.V., indicând temeiurile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 12) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 01 decembrie 2015, recursurile au fost admise și a fost dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet.

Ca motive s-au reținut precum că, instanța de apel a neglijat prevederile art. 414 - 419 Cod de procedură penală și alin. (3) pct. 14) din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 12.12.2005 „*cu privire la practica examinării cauzelor penale în ordine de apel*”, care obligă instanța de apel să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, iar nerespectarea acestei obligații, în final, echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei.

Mai mult, instanța de apel, în soluția adoptată, s-a expus prin fraze generale, fără argumentare corespunzătoare, a respins raționamentele invocate în apelurile declarate, fără a se expune care au fost motivele și temeiurile, pentru a le respinge.

Potrivit speței, instanța de recurs a conchis că, din totalul de 33 de martori în 33 de episoade, nu au fost interogați 20 de martori, declarațiile cărora sunt probe directe și decisive, puse la baza condamnării, inculpatul D.I., în acest mod, fiind lipsit de posibilitatea de a le pune întrebări. S-a constatat că instanța de fond a făcut referire doar la 3 martori, care nu au fost posibil de audiat în ședința de judecată, fiind cercetare doar declarațiile scrise din cadrul urmăririi penale, conținutul cărora nu înlătură vinovăția

inculpatului, prin cumul cu alte probe s-a demonstrat vina parțial dovedită. O mare parte din martorii acuzării nu au fost audiați în ședințele de judecată, iar la baza hotărârilor de condamnare sunt puse ca probe decisive declarațiile lor din cadrul urmăririi penale, fapt ce contravine prevederilor alin. (4) art. 101 Cod de procedură penală. Instanța de apel urma să se conducă de prevederile art. 26 alin. (3) Cod de procedură penală, care indică că sarcina prezentării probelor învinuirii îi revine în exclusivitate procurorului, fapt prevăzut și în art. 6 §2 CEDO.

Astfel, probatoriul, pe care instanța de apel și-a întemeiat hotărârea de menținere a condamnării, a fost obținut contrar principiilor nemijlocirii, oralității și contradictorialității judecării cauzei, cu încălcarea dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 al CEDO.

Colegiul Penal lărgit a constatat că probele administrate în cadrul urmăririi penale, cât și cele cercetate în prima instanță, inclusiv și versiunea inculpatului D.I., urmau a fi verificate în strictă conformitate cu prevederile art. 100-101 Cod de procedură penală, *pe fiecare episod aparte*, prin cercetarea nemijlocită și aprecierea lor din punct de vedere al coroborării între ele.

Mai mult, s-a constatat că instanța de apel s-a pronunțat superficial asupra expertizei contabile nr. 2228 din 27.11.2013 care, potrivit art. 22 din *Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice*, prevede: „(1) *Raportul de expertiză este apreciat, în conformitate cu legislația de procedură, sub aspectul exactității,obiectivității și plenitudinii cercetărilor, precum și al eficienței și caracterului fundamental al metodelor de cercetare folosite la efectuarea expertizei și alin. (2): Concluziile expertului nu sunt obligatorii pentru instanța de judecată, procuror și ofițerul de urmărire penală, însă respingerea lor trebuie să fie motivată*”.Erorile menționate sunt erori de drept procedural și se încadrează în temeiurile prevăzute de **art. 427 alin. (1) pct. 6) CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-1181/2015)

II. ERORI MATERIALE

1.Instanța de apel în mod greșit a dispus admiterea unui apel tardiv

Instanța de fond

Prin sentința Judecătoriei Hâncești din 29 august 2014, cauza fiind judecată în procedura simplificată prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, M.I. a fost condamnat, în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, la muncă neremunerată în folosul comunității, pe un termen de 140 de ore. Acțiunea civilă înaintată de către reprezentantul părții vătămate a fost admisă, în principiu, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor să se pronunțe instanța civilă.

Avocatul Ț.V. a declarat apel, în numele părții vătămate B.A., care a solicitat ca inculpatului M.I. să-i fie stabilită o pedeapsă mai aspră, iar acțiunea civilă să fie admisă integral, cu încasarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21 aprilie 2015, apelul declarat a fost admis, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre, conform căruia inculpatul M.I. a fost condamnat, în baza art. 152 alin.(1), 90 Cod penal, stabilindu-i pedeapsa care a fost suspendată condiționat, pe un termen de probă de 2 ani. Acțiunea civilă a fost admisă parțial.

Avocatul B.M. a declarat recurs ordinar, în interesele inculpatului, care a solicitat casarea acesteia, cu menținerea sentinței, pe motiv că instanța de apel a dispus greșit admiterea unui apel tardiv, introdus de către avocatul părții vătămate, invocând ca temei de drept dispozițiile art. 427 alin. (1) pct. 7) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2015, recursul a fost admis și s-a dispus casarea totală a deciziei instanței de apel, cu menținerea sentinței.

În concluzie: Colegiul penal lărgit a constatat că apelul avocatului Ț.V. este declarat peste termenul prevăzut de art. 402 Cod de procedură penală, instanța de apel greșit a considerat apelul declarat în termen, având în vedere că sentința a fost pronunțată public la 29.08.2014 și expediată în adresa părții vătămate, pe data de 29.08.2014, la materialele cauzei nefiind anexate probe, care ar confirma faptul recepționării sentinței integrale de către aceasta. Colegiul penal lărgit a conchis că o asemenea argumentare nu poate fi reținută ca fondată, întrucât nu a fost elucidate motivele întemeiate solicitate de legiuitor, la art. 403 Cod de procedură penală.

Referitor la prevederile la care face referință avocatul Ț.V. în cererea sa, în baza art. 404 alin. (1) Cod de procedură penală, instanța de recurs nu a putut reține în sarcina acestuia, deoarece apelul nu se regăsește în niciuna din situațiile descrise, conform procesului-verbal al ședinței de judecată din 18.08.2014, avocatul părții vătămate și partea vătămată au fost prezenți la pronunțarea dispozitivului sentinței, unde li s-a adus la cunoștință data pronunțării integrale a sentinței – 29.08.2014, iar, pe data de 29.08.2014, a fost prezentă doar partea vătămată. Mai mult, la materialele cauzei sunt anexate dovezi de primire a copiei sentinței, care a fost înmănată procurorului, inculpatului și apărătorului inculpatului, cu excepția părții vătămate. Colegiul penal lărgit a subliniat că partea vătămată a avut dreptul și posibilitatea reală de a lua cunoștință de sentința integrală, la data indicată, însă, din cauze necunoscute, aceasta a refuzat să ia cunoștință.

În condițiile respective, refuzul de a primi sentința integrală și expedierea acesteia prin poștă, nu constituie o circumstanță imputabilă instanței de judecată și nici nu prezintă un motiv întemeiat la introducerea tardivă a apelului, deoarece este vorba de o opțiune de natură subiectivă, care a ținut expres de voința părții vătămate, ce constituie un motiv întemeiat de ordin obiectiv, care nu a depins de voința ultimului. În acest sens, instanța de apel a comis o eroare de drept procesual, care este prevăzută în **art. 427 alin. (1) pct. 7) CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-1187/2015)

2. Instanța de apel nu a stabilit prezența tuturor elementelor infracțiunii săvârșite de inculpat, or, în speță, lipsește latura obiectivă

Instanța de fond

Prin sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău din 07 iulie 2014, K.H. a fost condamnat, în baza art. 27, 42 alin. (5), 362 alin. (1), 362 alin. (1), cu aplicarea art. 84 Cod penal, la 4 luni de închisoare.

Avocatul R.V. a declarat apel, în numele inculpatului, solicitând achitarea pe ambele capete de acuzare, motivând că, în temeiul art. 9 alin. (2) al Legii privind azilul în Republica Moldova, inculpatul nu poate fi tras la răspundere penală, deoarece, la 12 decembrie 2012, acesta s-a adresat pentru acordarea azilului la organul competent, fapt

confirmat prin decizia nr.62/14DAI din 17 martie 2014, eliberată de Direcția Azil și Integrare a Biroului de Migrațiune și Azil. La fel, apelantul a invocat că, în temeiul art. 63 alin. (7) și art. 94 alin.(1) pct. 8) Cod de procedură penală, nu pot fi reținute probele obținute în legătură cu audierea martorului H.M., care încearcă să protejeze o altă persoană, iar, prin declarațiile celorlalți martori, nu se confirmă învinuirea adusă.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 19 noiembrie 2014, a fost respins ca nefondat apelul declarat, cu menținerea hotărârii atacate.

Avocatul R.V. a declarat recurs ordinar, în numele inculpatului, care a indicat temeiurile prevăzute la pct. 6), 8) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, solicitând achitarea inculpatului.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 21 iulie 2015, a fost admis recursul avocatului, sentința instanței de fond și decizia instanței de apel au fost casate, parțial, cu dispunerea achitării inculpatului K.H. de sub învinuire, în baza art. 362 alin. (1) Cod penal, pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii. În acest sens, Colegiul penal lărgit a reținut că, potrivit art. 113 alin. (2) Cod penal, calificarea oficială a infracțiunii se efectuează la toate etapele procedurii penale, instanța de apel fiind obligată să deducă din actele cauzei „...*determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componentei infracțiunii, prevăzute de norma penală*”.

În motivarea soluției: Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel nu a respectat prevederi legale menționate și nu s-a pronunțat argumentat asupra faptului existenței infracțiunii în acțiunile inculpatului, în pofida faptului că apelantul a invocat aceste motive în apelul său.

În acest aspect, se relevă că, potrivit rechizitoriului, K.H. a fost învinuit de faptul că „*la 01 decembrie 2012, aflându-se pe teritoriul Ucrainei și având intenția de trecere ilegală a frontierei de stat a Republicii Moldova, în vederea intrării și șederii, pe ascuns, într-un loc tainic din semiremorca tractată de camionul condus de către R.V., s-a tăinuit de controlul de frontieră, trecând prin această modalitate ilegal frontiera de stat a Republicii Moldova, prin punctul de trecere Tudora, din direcția Ucrainei*”.

Colegiul penal lărgit a enunțat că instanțele inferioare, au recunoscut vinovăția inculpatului K.H., în baza art. 362 alin. (1) Cod penal, însă nu au ținut cont de prevederile art. 9 alin. (2) al Legii nr. 270 din 18 decembrie 2008 privind azilul politic în Republica Moldova, care stipulează că „*Solicitanții de azil nu vor fi sancționați pentru intrare sau ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Tratatamentul aplicat acestor persoane se va conforma standardelor internaționale, referitoare la drepturile omului și prevederilor prezentei legi*”.

Astfel, din materialele cauzei, Colegiul penal lărgit a constatat că, prin decizia nr.62/14 DAI din 17 martie 2014, eliberată de Direcția Azil și Integrare al Biroului de Migrație și Azil, a fost respinsă cererea de azil depusă de către inculpat, prin care a fost informat despre respingerea cererii de azil.

În conformitate cu procesul-verbal de reținere din 04 decembrie 2012, K.H. a fost reținut, potrivit prevederilor art. 166, 167, 173 Cod de procedură penală. Prin ordonanța procurorului privind eliberarea persoanei din 06.12.2012, inculpatul, în legătură cu lipsa temeiurilor de aplicare a măsurii preventive – arest preventiv, a fost

eliberat. În acest context, Colegiul penal lărgit remarcă că inculpatul K.H. – fiind solicitant de azil, îndată ce Republica Moldova, fiind reprezentată prin instituțiile de drept – reprezentanții Biroului de Migrațiune și azil, precum și procurorul, i-a oferit posibilitatea de a se adresa cu o cerere, pentru a obține calitatea de refugiat. K.H. s-a folosit de acest drept, cererea acestuia fiind întocmită în ziua eliberării sale, însă această cerere a parvenit la Direcția Azil și Integrare al Biroului de Migrație și Azil, abia pe data de 12 decembrie 2012.

Colegiul lărgit reține că instanța de apel, invocând că: „*Instanța de apel respinge argumentul apelantului referitor la faptul că, în privința inculpatului urmau a se aplica prevederile art. 9 alin. (2) al Legii privind azilul în Republica Moldova, ce statuează că solicitanții de azil nu vor fi sancționați pentru intrare sau ședere ilegală pe teritoriul Republicii Moldova. Tratatul aplicat acestor persoane se va conforma standardelor internaționale referitoare la drepturile omului și prevederilor prezentei legi, or, acesta a traversat frontiera de stat la 01.12.2012, fiind reținut conform procesului-verbal de reținere la 04.12.2012, iar solicitarea de azil a fost înaintată, abia la 12.12.2012*”, a lăsat fără argumentare, care atunci ar fi, în opinia sa, termenul obligatoriu de înaintare a cererii de acordare a azilului și unde este prevăzut termenul în cauză, fiindcă, de altfel, asemenea argumente sunt lipsite de forță juridică.

Colegiul penal lărgit enunță că instanțele de judecată inferioare au dat o interpretare greșită solicitantului de azil, care a încercat să intre ilegal pe teritoriul unei țări și referitor la solicitantul de azil, care deja are o ședere ilegală, deși ambele categorii de solicitanți cad sub incidența art. 9 alin. (2) al Legii nr. 270 din 18 decembrie 2008 privind azilul politic în Republica Moldova.

Instanțele inferioare n-au constatat în sensul noțiunii de infracțiune, prevăzute de art. 14 Cod penal, elementele obligatorii ale componenței de infracțiune, și anume, latura obiectivă, motiv din care rezultă că nu există în speța respectivă, pe acest episod al învinuirii, componenta de infracțiune prevăzută de art. 362 alin. (1) Cod penal. În sensul celor expuse, Colegiul Penal reține argumentul invocat de recurenți drept unul valabil, care constituie temei pentru admiterea recursului declarat, în conformitate cu **art. 427 alin. (1) pct. 8) CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-584/2015)

3. Instanța de apel, în mod inechitabil, a aplicat prevederile privind individualizarea pedepsei

Instanța de fond

Prin sentința Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău din 24 iunie 2014, R.A. a fost condamnat, în baza art. 187 alin. (2) lit. e), f), 90 Cod penal, i-a fost suspendată condiționat executarea pedepsei, pe un termen de probă de 5 ani.

Procurorul și avocatul P.I. au declarat apel, în interesele inculpatului.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2015, a fost respins apelul, declarat de către avocatul inculpatului, ca fiind unul nefondat și admis apelul declarat de către procuror, prin care a fost casată sentința, în partea aplicării pedepsei și s-a dispus pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul R.A. a fost condamnat, în baza art. 18 alin. (2) lit. e), f) Cod penal, la 5 ani de închisoare, cu executare, în penitenciar de tip închis.

Avocatul P.I. a declarat recurs ordinar, în numele inculpatului, care a solicitat casarea sentinței, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) 8) 12) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 01 decembrie 2015, recursul avocatului P.I. a fost admis, fiind casată total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, cu menținerea sentinței primei instanțe, prin care inculpatul R.A. a fost condamnat, în baza art. 187 alin. (2) lit. e), f), 90 Cod penal, i-a fost suspendată condiționat executarea pedepsei, pe un termen de probă de 5 ani.

În concluzie: Colegiul penal lărgit a constatat că instanța de apel în mod greșit a motivat soluția, potrivit căruia inculpatul a comis infracțiunea imputată în prezența recidivei periculoase, pe când acestea, în instanța de fond, au fost reținute ca stinse.

Astfel, instanța de apel în mod eronat a susținut poziția procurorului, referitor la faptul că este prezentă starea de recidivă periculoasă prevăzută de prevederile art. 34 alin. (1) Cod penal, iar potrivit art. 82 alin. (2) Cod penal, mărimea pedepsei nu poate fi mai mică de 2/3 din maximumul celei mai aspre pedepse prevăzute de sancțiunea infracțiunii la ziua comiterii acesteia și că instanța de fond neîntemeiat a aplicat prevederile art. 90 Cod penal.

Potrivit speței, Colegiul penal lărgit a reținut că inculpatul anterior a fost condamnat, în baza art. 27, 186 alin. (2) lit. d) Cod penal, prin sentința Judecătoriai Botanica, mun. Chișinău din 16.09.2010, la 200 de ore de muncă neremunerată, în folosul comunității. Din motivul neexecutării sentinței, prin încheierea Judecătoriai Râșcani, mun. Chișinău din 04.05.2012, inculpatului i-a fost înlocuită munca neremunerată în folosul comunității, cu 76 de zile de închisoare, pedeapsa fiind executată integral de către inculpat, care a fost eliberat din detenție, pe data de 08.10.2012. Deci, la 02.06.2013, când inculpatul a comis fapta imputată, antecedentul era stins.

Astfel, instanța de apel injust a considerat că inculpatul a săvârșit infracțiunea, în prezența recidivei periculoase, stabilindu-i o pedeapsă mai aspră decât cea numită de prima instanță. Circumstanțele expuse atestă că instanța de apel a comis o eroare de drept, în sensul **art. 427 alin. (1) pct. 10) CPP.**

(Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. 1ra-1427/15)

4. Interpretarea eronată a dreptul părții vătămate de a solicita încetarea procesului penal în instanța de apel, în legătură cu împăcarea părților, prevăzută de prevederile art. 276 alin. (1) Cod de procedură penală

Instanța de fond

Prin sentința Judecătoriai Dubăsari din 12 februarie 2015, cauza penală fiind examinată în procedura prevăzută de art. 364¹ Cod de procedură penală, C.M. a fost condamnat, în baza art. 152 alin. (1), 287 alin. (1), 84 Cod penal, la 3 ani și 6 luni de închisoare, cu executarea pedepsei, în penitenciar de tip semiînchis.

Avocatul C.A. a declarat apel, în numele inculpatului, care a solicitat achitarea de sub învinuire a inculpatului M.C., în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, pe motivul lipsei elementelor constitutive a infracțiunii și încetarea procesului penal, referitor la infracțiunea prevăzută de art. 152 alin. (1) Cod penal, în legătură cu împăcarea părților, prin prisma art. 276 alin. (5) Cod de procedură penală.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 februarie 2015, a fost respins ca nefundat, apelul avocatului C.A., declarat în interesele inculpatului C.M. și menținută sentința, fără anumite modificări.

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a menționat că, în cadrul ședinței în instanța de apel, partea vătămată a declarat că s-a împăcat cu inculpatul, anumite pretenții în adresa lui nu are și a solicitat să fie încetat procesul penal, în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, însă instanța de apel nu a reținut aceste solicitări, considerând că nu sunt aplicabile prevederilor art. 109 Cod penal, făcând referire și la: *Recomandarea nr. 56 a Curții Supreme de Justiție, referitor la împăcarea părților*.

Astfel, luând în considerare faptul că cererea de împăcare nu a fost înaintată la judecarea cauzei în prima instanță, până la pronunțarea sentinței, instanța de apel a conchis că procedura dată nu poate fi aplicată în instanța de apel și a respins cererea de împăcare, invocată atât de inculpat, cât și de partea vătămată.

Avocatul A.C. a declarat recurs ordinar, solicitând casarea deciziei și pronunțarea unei noi hotărâri, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8), 10), 11) Cod de procedură penală.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 22 septembrie 2015, s-a admis, parțial, recursul avocatului C.A., casând sentința Judecătorei Dubăsari din 12 februarie 2015 și decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 01 aprilie 2015, în cauza penală ce-l vizează pe C.M., în partea condamnării acestuia, în baza art. 152 alin. (1), 287 alin. (1), 84 Cod penal și a pronunțat o nouă hotărâre.

În baza art. 276 alin. (5) Cod de procedură penală – prin care a fost încetat procesul penal, în baza art. 152 alin. (1) Cod penal, în legătură cu împăcarea părților, în baza art. 287 alin. (1) Cod penal, la 8 luni de închisoare, anulând aplicarea prevederilor art. 84 Cod penal.

În motivarea soluției, Colegiul penal lărgit a menționat că instanța de apel, respingând cerința părților privind încetarea procesului, în legătură cu împăcarea părților, a invocat prevederile art. 109 Cod penal, fără a lua în considerație că acordul de împăcare, încheiat între partea vătămată și inculpatul C.M., cât și cererea părții vătămate, referitor la încetarea procesului penal în privința inculpatului, au fost întocmite, în baza prescripției art. 276 alin. (1) și (5) Cod de procedură penală.

Astfel, instanța de recurs a reținut că, una din circumstanțe care condiționează pornirea unui proces penal, este *depunerea de către victimă a unei plângeri cu privire la săvârșirea unei infracțiuni*, enumerate în art. 276 Cod de procedură penală, infracțiunea prevăzută în art. 152 alin. (1) Cod penal, potrivit speței, este prevăzută în articolul menționat supra, urmărirea penală fiind începută în baza plângerii părții vătămate.

Referitor la procesul penal, pornit în cazul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 109 Cod penal și art. 276 Cod de procedură penală, perioada până la care poate să intervină împăcarea părților este diferită. Potrivit alin. (2) art. 109 Cod penal, împăcarea produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și până la retragerea completului de judecată pentru deliberare. Însă alin. (5) art. 276 Cod de procedură penală stipulează: *împăcarea produce efecte, doar dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești*.

Colegiul penal lărgit reține că, prin sintagma „*până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești*”, legislatorul și-a spus cu claritate voința până când poate interveni împăcarea părților, în privința infracțiunilor prevăzute de alin. (1) art. 276 Cod de procedură penală, adică oricând în cursul procesului penal: la urmărirea penală, în instanța de fond, de apel, de recurs – dacă pentru unele infracțiuni nu există calea apelului, dar numai până la rămânerea definitivă a hotărârii.

Totodată, instanța de recurs a dedus că sentința adoptată de instanța de fond, rămâne definitivă după verificarea ei de către instanța de apel, chestiunea de împăcare a părții vătămate cu inculpatul C.M., la faza judecării apelului, putea avea loc, iar instanța de apel s-a referit greșit, respingând împăcarea părților la faza judecării apelului, la prevederile art. 109 Cod penal. În sensul celor expuse, Colegiul reține încălcarea **art. 427 alin. (1) pct. 11) CPP**, care prevede instituția împăcării părților și care constituie temei pentru admiterea recursului declarat.

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. 1ra-826/2015)

5. Persoana condamnată a fost judecată anterior, în mod definitiv, pentru aceeași faptă sau în situația când Curtea Constituțională a recunoscut neconstituțională prevederea legii aplicate în cauza respectivă

Instanța de fond

Prin sentința Judecătoriei Edineț din 19 februarie 2015, Ț.V. a fost condamnat, în baza art. 312 alin. (1) Cod penal, la o pedeapsă sub formă de amendă, în mărime de 150 de unități convenționale, fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Avocatul M.G. a declarat apel, în interesele inculpatului, care a solicitat încetarea procesului penal, ce-l vizează pe Ț.V., dat fiind faptul că acestuia i-au fost încălcate dispozițiile art. 7 alin. (2) Cod penal, art. 22 alin. (1) Cod de procedură penală și art. 4 al Protocolului nr.7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, deoarece inculpatul a recunoscut învinuirea, în baza art. 312 alin. (1) Cod penal și a depus o cerere privind încetarea urmăririi penale în privința sa, cu tragerea lui la răspundere contravențională, cererea fiind admisă, iar inculpatul – achitând amenda stabilită. Ulterior, ordonanța de încetare a urmăririi penale din 27 decembrie 2013 a fost anulată de procurorul ierarhic superior, pentru verificare suplimentară, învinuirea nu a fost modificată, apoi cauza penală a fost expediată în instanța de judecată. Astfel, apărarea consideră că inculpatul a fost urmărit de două ori pentru aceeași faptă.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 15 aprilie 2015, apelul apărătorului a fost respins ca nefondat și menținută sentința atacată.

Avocatul M.V. a declarat recurs ordinar, în interesele inculpatului, care a solicitat achitarea inculpatului Ț.V., în baza art. 312 alin. (1) Cod penal, invocând aceleași motive expuse în apel și susținând că, la baza sentinței, cât și a deciziei instanței de apel, nu au fost puse anumite probe sau circumstanțe noi, decât cele care au stat la baza adoptării ordonanței procurorului, din 27 decembrie 2013, prin care a fost încetat procesul penal, în baza art. 312 alin. (1) Cod penal, cu aplicarea conform prevederilor art. 55 Cod penal, a sancțiunii contravenționale, în privința inculpatului Ț.V.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 04 august 2015, se constată că, în baza recursului declarat de apărător, criticile invocate sunt întemeiate și se încadrează în prevederile pct. 11) și pct. 14) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, care prevede că: *„Persoana condamnată a fost judecată anterior, în mod definitiv, pentru aceeași faptă”* și *„Curtea Constituțională a recunoscut neconstituțională prevederea legii aplicate în cauza respectivă”*.

În concluzie: Colegiul penal lărgit constată că instanța de apel, la adoptarea soluției de respingere a apelului apărătorului în interesele inculpatului, nu a respectat absolut prevederile legale, adoptând o astfel de soluție greșită, în ceea ce privește condamnarea lui Ț.V., în baza art. 312 alin. (1) Cod penal.

În primul rând, este remarcabil faptul că, la 14 mai 2015, Curtea Constituțională, examinând sesizarea Curții Supreme de Justiție privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, a declarat drept neconstituțională dispoziția articolului nominalizat. Potrivit art. 7 alin. (6), hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sunt *obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal*.

În speță, s-a stabilit că, potrivit ordonanței procurorului din 27 decembrie 2013, s-a dispus încetarea urmăririi penale, încetarea urmăririi cu clasarea cauzei penale și cu eliberarea de răspundere penală și tragerea la răspundere contravențională a inculpatului Ț.V., fiindu-i aplicată sancțiunea contravențională, sub formă de amendă, în mărime de 50 u.c., care urma a fi achitată în termen de 10 zile, fiind anexată la materialele dosarului, dovada de plată din 27 decembrie 2013.

Colegiul penal lărgit estimează că, potrivit legislației procesual penale naționale, ordonanța procurorului din 27 decembrie 2013, prin care a fost încetat procesul penal în privința lui Ț.V., cu aplicarea unei sancțiuni contravenționale, în conformitate cu art. 55 Cod penal, care *nu a fost contestată*, se echivalează *cu o hotărâre judecătorească irevocabilă și reprezintă autoritatea de lucru judecat*.

Ulterior, prin ordonanța prim-adjunctului Procurorului General din 22 aprilie 2014, s-a dispus anularea ordonanței din 27 decembrie 2013 și reluarea urmăririi penale, în baza prevederilor art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, fără invocarea unor temeuri prevăzute în alin. (4) al acestui articol, care permit reluarea urmăririi penale. Colegiul penal lărgit a stabilit că, la caz, nu au fost indicate sau constatate anumite circumstanțe noi ori recent descoperite, sau un viciu care ar fi condiționat reluarea urmăririi penale. Astfel, Colegiului penal lărgit îi revine rolul să înfăptuiască necesitatea de a schimba practica judiciară în vigoare, conducându-se de hotărârea Curții Constituționale nr. 12 din 14 mai 2015 privind excepția de neconstituționalitate a art. 287 alin. (1) Cod de procedură penală, de prevederile art. 22 alin. (2) și art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, precum și de art. 7 al Protocolului nr. 7 ale Convenției Europene a Drepturilor Omului și libertăților fundamentale, or, aceste prevederi legale stipulează că: *„Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunilor, pentru care a fost deja condamnat, printr-o hotărâre definitivă, conform legii și procedurii penale ale aceluiași stat”*. Respectiv, Colegiul Penal lărgit a concluzionat că: *„Ordonanța de reluare a urmăririi penale, în cazul în care anterior a fost încetată urmărirea penală, cu aplicarea unei*

sanctiuni, în conformitate cu art. 55 Cod penal, nu este întemeiată pe circumstanțele prevăzute în art. 287 alin. (4) Cod de procedură penală, este lovită de nulitate absolută și nu produce anumite consecințe juridice”.

Prin urmare, potrivit sentinței Judecătorei Edineț din 19 februarie 2015, prin care inculpatul Ț.V. a fost condamnat, după ce ultimul, prin ordonanța procurorului din 27 decembrie 2013 a fost deja sancționat, potrivit art. 55 Cod penal, este contrară principiului *non bis in idem*, existentă în situațiile când o persoană a fost urmărită de mai multe ori, pentru aceeași faptă. În atare circumstanțe, inculpatului Ț.V. i-a fost încălcat în mod vădit dreptul la un proces echitabil, drepturile garantate de Constituție, cât și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, de Codul de procedură penală. În sensul celor expuse, Colegiul penal lărgit reține încălcarea **art. 427 alin. (1) pct. 11), 14) CPP.**

(Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-799/2015)

6. Instanța de apel a dat o încadrare juridică greșită faptelor inculpatului. Instanța de apel nu a ținut cont că instanța de fond a examinat cauza în procedura prevăzută la dispozițiile art. 364¹ Cod de procedură penală

Instanța de fond

Prin sentința Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău din 13 februarie 2015, T.I. a fost condamnat, în baza art. 264¹ alin. (4), 264¹ alin. (4), 84 Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumulul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită pedeapsa definitivă, sub formă de amendă, în mărime de 1000 u.c.

Avocatul V.P. a declarat apel, în numele inculpatului, care a solicitat casarea, parțial, în partea stabilirii pedepsei, pe care o consideră prea aspră.

Instanța de apel

Prin decizia Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 15 mai 2015, a fost admis, din alte motive, apelul avocatului, în numele inculpatului, casată sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care T.I. a fost condamnat, în baza art. 264¹ alin. (4) Cod penal, fiindu-i aplicată pedeapsa sub formă de amendă, în mărime de 600 u.c.

Procurorul a declarat recurs ordinar, invocând temeiul prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) Cod de procedură penală, solicitând casarea deciziei, cu menținerea sentinței, argumentând că instanța de apel a ajuns eronat la concluzia că infracțiunile comise de inculpat sunt una singură, din care motiv a calificat incorect fapta, doar în baza art. 264¹ alin. (4) Cod penal. Potrivit ordonanței de punere sub învinuire, lui A.T. i-a fost incriminată comiterea a două fapte infracționale, prevăzute de art. 264¹ alin. (4) Cod penal.

Instanța de recurs

Prin decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 17 noiembrie 2015, se constată că, în baza recursului declarat de procuror, criticele invocate sunt întemeiate și se încadrează în prevederile pct. 6) și 12) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, care prevede că: „*Faptei săvârșite i s-a dat o încadrare juridică greșită*”, recursul a fost admis și s-a dispus casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea sentinței instanței de fond.

În concluzie: Colegiul penal lărgit constată că partea apărării a contestat sentința primei instanțe, prin ce a solicitat casarea în partea individualizării pedepsei, însă instanța de apel a judecat apelul din alte considerente, prin care a pronunțat o nouă

hotărâre, în baza căreia l-a recunoscut vinovat pe inculpatul T.I., în temeiul art. 264¹ alin. (4) Cod penal, fără a ține seama de situația aplicării dispozițiilor art. 364¹ Cod de procedură penală, aceasta din urmă fiind obligată să verifice îndeplinirea cerințelor procedurii simplificate și este în imposibilitate să rețină o altă situație sau o încadrare juridică, decât cea constatată în rechizitoriu și de către prima instanță, făcând o abatere în situația când, în prima instanță s-a judecat, în procedură simplificată.

Astfel, instanța de apel în mod greșit a casat sentința instanței de fond și a reținut o altă încadrare juridică, decât cea constatată în rechizitoriu și de către instanța de fond. În privința temeiului care a stat la baza încadrării faptei inculpatului, este vădit neîntemeiat, deoarece inculpatul a comis două episoade a unei și aceeași infracțiuni, este una incorectă, încadrându-i într-o singură normă faptele inculpatului, ca o infracțiune unică. În așa mod, au fost comise erori prevăzute în **art. 427 alin. (1) pct. 6), 12) CPP.**

(Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție nr. Ira-1213/2015)

III. Deficiențele rejudecării cauzelor de către instanțele de apel

Examinând deciziile instanței de recurs, prin care a fost dispusă rejudecarea cauzei de către instanța de apel, trebuie menționat faptul că, în majoritatea cazurilor, instanțele de apel se conformează indicațiilor, pe care Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție le expune în deciziile adoptate.

În contextul dat, în 25 de cauze (din 259), dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel a fost realizată repetat, cel puțin o dată, această soluție fiind adoptată de instanța de recurs, anterior soluției curente, după cum urmează:

- în 20 de cauze – 1 dată;
- în 4 cauze – de 2 ori;
- într-o cauză – de 4 ori.

Examinând cauzele respective, s-a stabilit că în majoritatea cauzelor, instanțele de apel, rejudecând cauzele, nu înlătură omisiunile ce țin de indicarea motivelor de fapt și de drept, care întemeiază soluția adoptată, probele fiind apreciate în mod necorespunzător. În anumite cauze s-a stabilit că instanța de apel nu asigură în mod eficient principiul contradictorialității procesului penal (ex. reține declarațiile martorilor acuzării, în lipsa audierii pe viu a acestora, fapt contrar exigențelor impuse de CoEDO și jurisprudența relevantă a Curții), precum și nemotivat respinge cererile părții apărării de audiere a martorilor apărării.

Deși în majoritatea cazurilor dispunerea rejudecării cauzei este motivată, prin comiterea de către instanța de apel a unor erori de natură procedurală, au fost atestate cauze, în care o astfel de soluție a fost adoptată, în prezența unor erori materiale (ex. temeiul de achitare a persoanei din dispozitivul hotărârii nu corespunde cu cel din partea motivatoare).

IV. Deficiențele examinării și judecării recursurilor ordinare

Pentru anul 2015, în 5 cauze, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a dispus admiterea recursurilor în anulare și casarea deciziilor Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție.

Examinând cauzele respective, au fost depistate următoarele motive de casare:

- Intervenirea, la momentul judecării recursului ordinar, a prescripției tragerii la răspundere penală, care nu a fost aplicată de către instanța de recurs ordinar;
- Omisiunea de a corecta erorile comise de instanța de apel:

- depășirea limitelor învinuirii (constatarea unui prejudiciu material diferit de cel indicat în actul de învinuire, precum și reținerea anumitor circumstanțe ce nu se regăsesc în rechizitoriu);
- omisiunea de a constata și descrie fapta infracțională, prin expunerea mijloacelor și modului de săvârșire, gradului de vinovăție, a motivelor și consecințelor infracțiunii;
- întemeierea soluției de condamnare pe probe neverificate în ședința de judecată și neconsemnate în procesul-verbal al ședinței:
  - a) selectarea și invocarea din oficiu a probelor acuzării;
  - b) condamnarea pentru săvârșirea unei infracțiuni mai grave, decât cea pentru care inculpatul a fost condamnat inițial, prin sentință;
    - Constatări contradictorii în conținutul deciziilor instanței de recurs (ex. instanța de recurs ordinar a conchis asupra legalității și temeiniciei hotărârilor atacate, deși acestea erau diametral opuse – una de achitare, iar alta de condamnare a persoanei);
    - Concluzionarea eronată și asupra corectitudinii repunerii de către instanța de apel, în termen, a apelului declarat, nefiind bazată pe normele legale.

COLEGIUL CIVIL, COMERCIAL ȘI DE CONTENCIOS ADMINISTRATIV

Recurs. Secțiunea I. Recurs împotriva încheierilor judecătorești

În conformitate cu art.424 alin.(2) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție examinează recursurile declarate împotriva încheierilor emise de către curțile de apel.

În anul 2015, de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ, în Secțiunea I, au fost examinate în total – 2238 de cauze sau 93,7% din cele 2387 de proceduri înregistrate, restanța constituind 149 de cauze. Reieșind din cele reflectate, comparația datelor statistice atestă o scadență neesențială a numărului dosarelor înregistrate în ordine de recurs secțiunea I, față de aceeași perioadă a anului 2014, cu 51 dosare sau 2%.

a) cauze civile (indicele 2r)

În perioada de referință au fost înregistrate 1073 de dosare, inclusiv restanța din 2014 – de 61 de cauze, dintre care au fost examinate 1001 cauze (93,3%), restanța constituind 72 de cauze (6,7%).

Din numărul cauzelor examinate:

- a fost încetată procedura în 3 cauze sau 0,3 %;
- au fost respinse 820 de recursuri sau 82%;
- au fost admise 178 de recursuri sau 17,7%.

În urma admiterii recursurilor:

- în 4 cauze, încheierile contestate au fost modificate;
- în 13 cauze problema a fost soluționată în fond;
- 161 de cauze au fost remise spre rejudecare.

b) cauze comerciale (indicele 2rc)

În perioada de referință au fost înregistrate 1021 de dosare din această categorie, inclusiv restanța din 2014 – de 46 de cauze, dintre care au fost examinate 961 de cauze (94,1%), restanța constituind 60 de cauze (5,9%).

Din numărul cauzelor examinate:

- a fost încetată procedura în recurs – în 6 cauze sau 0,6%;
- au fost respinse 719 recursuri sau 75%;
- au fost admise 236 de recursuri sau 24,4%.

În urma admiterii recursurilor:

- în 5 cauze – încheierile contestate au fost modificate;
- în 47 de cauze – problema a fost soluționată în fond;
- 184 de cauze au fost remise spre rejudecare.

c) cauze în ordinea contenciosului administrativ (indicele 3r)

În perioada de referință au fost înregistrate 293 de dosare, inclusiv restanța din 2014 – de 8 cauze, dintre care au fost examinate 276 de cauze (94%), restanța constituind 17 de cauze (6%).

Din numărul cauzelor examinate:

- a fost încetată procedura – în una (1) din cauze sau 0,4%;
- au fost respinse 233 de recursuri sau 84,4%;
- au fost admise 42 de recursuri sau 15,2%.

În urma admiterii recursurilor:

- în una (1) din cauze – încheierile contestate au fost modificate;
- în 3 cauze – problema a fost soluționată în fond;
- 38 de cauze au fost remise spre rejudecare.

Pe parcursul organizării și desfășurării Alegerilor locale generale, Curtea Supremă de Justiție a judecat, în total 27 de cauze, în ordine de recurs secțiunea I, împotriva încheierilor adoptate pe marginea contestațiilor concurenților electorali și a altor persoane privind legalitatea acțiunilor/inacțiunilor și hotărârilor Comisiei Electorale Centrale. La acest compartiment e necesar de remarcat respectarea termenului de judecare a dosarelor – de 3 zile, de la primirea dosarului.

Recurs. Secțiunea II. Examinarea recursurilor împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel (indicele 2ra, 2rac, 2ri, 3ra)

În conformitate cu art.429 alin.(1) CPC, pot fi atacate cu recurs deciziile pronunțate de curțile de apel, în calitatea lor de instanțe de apel, cât și hotărârile pronunțate de curțile de apel, în procedura de insolabilitate.

În perioada de referință, în total, s-au aflat pe rol 5913 cauze dintre care au fost examinate 5432 de cauze (92%), restanța constituind 481 de cauze (8%).

Comparația datelor statistice atestă o descreștere a numărului dosarelor înregistrate în ordine de recurs secțiunea II, față de aceeași perioadă a anului 2014, cu 567 de dosare (8%) din numărul dosarelor de aceeași categorie aflate pe rol, respectiv și a numărului dosarelor judecate cu 535 de cauze (9%), în același timp fiind redus numărul dosarelor aflate în restanță, cu 32 de dosare.

a) examinarea cauzelor civile (indicele 2ra)

În total, pe rolul instanței, în perioada de referință, au fost înregistrate 3192 de dosare, inclusiv restanța din 2014 – de 287 de cauze, dintre care au fost examinate 2929 de cauze (92%), restanța constituind 263 de cauze (8%).

În urma judecării cauzelor, au fost:

- declarate inadmisibile – 2139 (73%);
- dispusă încetarea procedurii în recurs – 5 (0,2%);

- transmise spre examinare în Colegiul lărgit – 785 de dosare (26,8%).

La etapa judecării cauzelor în Colegiul lărgit:

- au fost respinse 184 de recursuri (23,4%);
- au fost admise 601 recursuri (76,6%).

În rezultatul admiterii recursurilor, s-a decis:

- modificarea actelor judecătorești contestate în 17 cauze:

- în 14 cauze – a fost modificată decizia instanței de apel;
- în 3 cauze – a fost modificată atât decizia instanței de apel, cât și hotărârea instanței de fond.

instanței de fond.

- casarea deciziei CA, cu menținerea hotărârii primei instanțe, în 109 cauze;
- casarea actelor judecătorești contestate, cu remiterea cauzei la rejudecare, în

266 de cauze:

- 245 de cauze remise în instanța de apel;
- 21 de cauze remise în instanța de fond.

- casarea atât a deciziei instanței de apel, cât și a hotărârii primei instanțe, în 209 cauze, inclusiv:

- în 205 cauze (98%) – cu pronunțarea unei noi hotărâri;
- în 4 cauze (2%) – a fost încetat procesul judiciar.

Comparând datele statistice ale anului 2015, care atestă 2929 de cauze examinate, în raport cu cele ale anului precedent (în 2014 examinate – 3535 de cauze), se observă o scădere a numărului de cauze, diferența fiind de 606 cauze, care se datorează diminuării cu 630 de dosare sau 16% din numărul total al dosarelor înregistrate în 2015 (3192 de cauze), față de anul 2014 (3822 de cauze).

În același timp, se păstrează aceeași tendință, în ceea ce privește termenele de judecare a cauzelor, rata dosarelor aflate în restanță păstrându-se la același nivel.

b) examinarea cauzelor în materie comercială (indicele 2rac)

În perioada raportată, pe rolul instanței au fost înregistrate 595 de dosare, inclusiv 57 de dosare – restanță din anul 2014, dintre care au fost examinate – 548 (92%), restanța la sfârșitul perioadei de referință constituind – 47 de cauze.

În urma judecării cauzelor:

- a fost încetată procedura în ordine de recurs într-o singură (1) cauză (0,1%);
- au fost declarate inadmisibile recursuri – în 373 de dosare (68%);
- transmise spre judecare în Colegiul lărgit – 174 de dosare (31,9%).

La etapa judecării cauzelor în Colegiul lărgit:

- au fost respinse recursurile în 48 cauze (27,6%);
- au fost admise recursurile în 126 cauze (72,4%).

În rezultatul admiterii recursurilor, s-a decis:

- modificarea actelor judecătorești contestate în 3 cauze:

- în 2 dintre aceste cauze, modificată decizia instanței de apel;
- în una (1) din cauze, modificată atât decizia instanței de apel, cât și hotărârea instanței de fond.

instanței de fond.

- casarea deciziei CA, cu menținerea hotărârii primei instanțe, în 35 de cauze;
- casarea actelor judecătorești contestate, cu remiterea cauzei la rejudecare, în

52 de cauze:

- 49 de cauze remise în instanța de apel;
- 3 cauze remise în instanța de fond.

- casarea atât a deciziei instanței de apel, cât și a hotărârii primei instanțe – în 36 de cauze, inclusiv:

- în 34 cauze – cu pronunțarea unei noi hotărâri;
- în 2 cauze – a fost încetat procesul judiciar.

Comparând datele statistice ale anului 2015, în raport cu cele ale anului precedent, se observă o scădere de 73 de dosare sau 10% a numărului de cauze înregistrate. În același timp, se păstrează aceeași tendință, în ceea ce privește termenele de judecare a cauzelor, rata dosarelor aflate în restanță, păstrându-se la același nivel.

c) Examinarea recursurilor împotriva hotărârilor instanței de insolabilitate (indicele 2ri)

În perioada raportată, pe rolul instanței au fost înregistrate 369 de dosare, inclusiv 19 dosare – restanța din anul 2014, dintre care au fost examinate 343 (93%), restanța la sfârșitul perioadei de referință constituind – 26 de cauze (7%).

Din numărul dosarelor judecate, 228 de recursuri au fost respinse (66,5%), 2 recursuri au fost retrase, cu încetarea procedurii în recurs (0,5%), iar 113 recursuri au fost admise (33%), cu pronunțarea următoarelor soluții:

- în 24 de cauze – au fost pronunțate hotărâri noi;
- 87 de cauze au fost remise spre rejudecare;
- în 2 cauze – a fost încetat procesul judiciar.

Comparând datele statistice ale anului 2015, în raport cu cele ale anului precedent, se observă o creștere cu 150 de cauze înregistrate, față de anul 2014 (219 cauze) și, respectiv, majorarea numărului de dosare judecate (cu 143 de dosare). Astfel, pe parcursul ultimilor 2 ani, se păstrează tendința de creștere a acestei categorii de dosare, cu 40% anual.

d) Examinarea cauzelor în ordinea contenciosului administrativ (indicele 3ra)

În perioada raportată, pe rolul instanței au fost înregistrate 1757 de cauze, inclusiv 150 de cauze – restanța din anul 2014, dintre care au fost examinate 1612 (91,7%), restanța la sfârșitul perioadei de referință constituind – 145 de cauze (8,3%).

În urma judecării cauzelor:

- a fost încetată procedura în ordine de recurs – în 2 cauze (0,2%);
- au fost declarate inadmisibile recursuri – în 1182 de cauze (73,3%);
- transmise spre judecare în Colegiul lărgit – 428 de cauze (26,5%).

La etapa judecării cauzelor în Colegiul lărgit:

- au fost respinse recursurile în 123 de cauze;
- au fost admise recursurile în 305 cauze.

În rezultatul admiterii recursurilor s-a decis:

- modificarea deciziei instanței de apel – în 3 cauze;
- casarea deciziei CA, cu menținerea hotărârii primei instanțe, în 65 de cauze;
- casarea actelor judecătorești contestate, cu remiterea cauzei la rejudecare, în

104 cauze:

- 99 de cauze remise în instanța de apel;
- 5 cauze remise în instanța de fond.

- casarea, atât a deciziei instanței de apel, cât și a hotărârii primei instanțe, în 133 de cauze, inclusiv:

- în 129 de cauze – cu pronunțarea unei noi hotărâri;
- în 4 cauze – a fost încetat procesul judiciar.

În cazul examinării cauzelor în ordinea contenciosului administrativ, se păstrează aceeași tendință, în ceea ce privește atât numărul de dosare, cât și termenele de judecare a cauzelor, rata dosarelor aflate în restanță, păstrându-se la același nivel.

Temeiurile de casare a hotărârilor (erorile și deficiențele esențiale)

În 2014, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ, din 1439 de recursuri admise în total (cu excepția cauzelor de insolabilitate), potrivit Secțiunii II CPC, a remis la rejudecare – 519 cauze (36%), dintre care – 489 de cauze, ceea ce constituie (94%), la Curțile de Apel, după cum urmează:

- Curtea de Apel Chișinău – 366 cauze;
- Curtea de Apel Bălți – 75 cauze;
- Curtea de Apel Cahul – 20 cauze;
- Curtea de Apel Bender – 19 cauze;
- Curtea de Apel Comrat – 9 cauze.

26 de cauze (6%) au fost remise în instanțele de fond.

În 2015, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al CSJ, din 1032 de recursuri admise în total (fără insolabilitate), potrivit Secțiunii II CPC, a remis la rejudecare 482 de cauze (46,7%), dintre care – 393 de cauze, ceea ce constituie (81,5%), la Curțile de Apel, după cum urmează:

- Curtea de Apel Chișinău – 299 de cauze;
- Curtea de Apel Bălți – 77 de cauze;
- Curtea de Apel Cahul – 10 cauze;
- Curtea de Apel Bender – 5 cauze;
- Curtea de Apel Comrat – 2 cauze.

Astfel, indicii statistici arată că numărul total al recursurilor admise, precum și a cauzelor remise spre rejudecare, potrivit Secțiunii II CPC, este în descreștere, comparativ cu anul trecut, de la 519 la 482 (cauze total remise) și pe curți – de la 489 la 393.

Totodată, se relevă o tendință nesemnificativă de micșorare a cauzelor remise spre rejudecare, la Curtea de Apel Chișinău, de la 366 (în 2014) la 299 (în 2015).

Dacă ne referim la categoriile de litigii, care mai des sunt remise la rejudecare a cauzelor în ordine de recurs (2ra), în anul 2015, menționăm:

- executarea obligațiilor – 18 cauze;
- nulitatea actului juridic – 18 cauze;
- alte obligații de muncă – 17 cauze;
- desfacerea căsătoriei – 16 cauze.

Privitor la categoriile de dosare de contencios administrativ examinate în ordine de recurs Secțiunea II (3ra) în 2015 și remise la rejudecare, predomină acțiunile privind controlul legalității actelor administrative ale autorităților publice din raion, municipiu,

unitate teritorială autonomă, cu statut special (46 de cauze), precum și acțiunile privind controlul legalității actelor administrative ale Ministerelor, Departamentelor și altor organe ale administrației publice centrale de specialitate (35 de cauze) din numărul de 99 de cauze remise în total, la rejudecare în apel.

După cum rezultă din prevederile CPC, instanța de recurs remite cauzele la rejudecare, potrivit următoarelor temeuri legale:

- instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces (art. 432 alin. (3) lit. d) CPC);
- hotărârea a fost pronunțată, cu încălcarea competenței jurisdicționale (art. 432 alin. (3) lit. f) CPC);
- pricina a fost judecată, în absența unui participant la proces, căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată (temeiul poate servi pentru remiterea cauzei la rejudecare, numai la solicitarea participanților la proces) (art. 432 alin. (3) lit. b) CPC);
- cazuri în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs, ultima va casa integral decizia instanței de apel și va trimite pricina spre rejudecare în instanța de apel (art. 445 alin. (1) lit. c) CPC).

În același timp, dacă ne referim la motive concrete de casare a hotărârilor și deciziilor judecătorești, ca urmare a *încălcărilor procedurale*, se evidențiază:

- pricina a fost judecată în absența unui participant la proces, căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- pricina a fost judecată, cu încălcarea regulilor privind limba de desfășurare a procesului;
- instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane, care nu au fost implicate în proces;
- instanța a examinat cauza înainte de ora stabilită pentru ședință;
- pricina a fost examinată, cu încălcarea prevederilor art. 50 alin. (1) lit. d) și 52 alin. (1) CPC, privind abținerea de la examinarea cauzei;
- lipsa semnăturii unui judecător în decizie;
- nesoluționarea demersurilor înaintate instanței de judecată.

Privitor la *interpretarea sau aplicarea eronată a normelor de drept material*, se reține că deseori instanțele judecătorești omit să elucideze pe deplin circumstanțele, care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii în fond și care formează ipoteza normei de drept potrivite, în rezultat, greșind la alegerea normei aplicabile și, în final, emițând o hotărâre ilegală. La acest subiect, se evidențiază că controlul de către instanța de recurs a aplicării corecte a normelor de drept material impune, în mod obligatoriu, și verificarea corectitudinii de stabilire a obiectului probațiunii. Stabilirea incompletă de către instanța de fond și de apel a circumstanțelor de fapt, care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii, are ca efect aplicarea eronată a normelor de drept material și, prin urmare, conduce la casarea deciziei instanței de apel.

Este necesar de menționat faptul că situația, comparativ cu perioada semestrului precedent, nu s-a schimbat esențial, ceea ce atrage necesitatea unei responsabilități sporite a judecătorilor instanțelor ierarhic inferioare, în scopul aplicării corecte și uniforme a normelor de drept material și procedural, la examinarea dosarelor civile, comerciale și de contencios administrativ.

În ceea ce urmează, sunt prezentate exemple concrete de erori judiciare grave, care au condiționat casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei spre rejudecare.

Interpretarea și aplicarea eronată a art. 203 alin. (1) CPC

În speță, asociația „C.” a depus cerere de chemare împotriva Agenției Relații Funciare și Cadastru, Oficiului Cadastral Teritorial Chișinău, intervenienți accesorii T.A., T.I., Consiliul municipal Chișinău, Agenția Proprietății Publice, cu privire la recunoașterea dreptului ilegal al refuzului Oficiului Cadastral Teritorial Chișinău de reînregistrare a dreptului de proprietate asupra bunului imobil, obligarea înregistrării dreptului de proprietate, prezentării informației și corectării erorilor admise în planurile geometrice ale imobilului.

Prin hotărârea Judecătoreiei Centru, mun. Chișinău, acțiunea asociației „C.” a fost admisă, parțial. Reprezentantul Î.S. „Cadastru” a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoreiei Centru, mun. Chișinău, solicitând repunerea apelului în termenul legal de declarare. Curtea de Apel Chișinău a admis cererea de apel înaintată, a casat hotărârea Judecătoreiei Centru, mun. Chișinău și a emis o nouă hotărâre de respingere a acțiunii, fără a se pronunța însă asupra cererii de repunere în termenul de declarare a apelului.

Judecând pricina în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a constatat că Curtea de Apel Chișinău, la examinarea cauzei, a încălcat normele de drept procedural. Or, potrivit art. 203 alin. (1) CPC, cererile și demersurile participanților la proces, în problema judecării pricinii, se soluționează prin încheiere judecătorească, după audierea opiniilor celorlalți participanți la proces, iar repunerea în termen de apel se face de către instanța de apel, în cazurile și în ordinea prevăzute de art. 116 din același Cod.

Din sensul normelor de drept citate, rezultă că actul procedural, prin care se efectuează repunerea sau refuzul de a repune în termen se emite sub formă de încheiere.

Curtea de Apel Chișinău, încălcând aceste prevederi imperative ale legii, nu a soluționat demersul reprezentantului Î.S. „Cadastru” și a examinat în fond apelul Î.S. „Cadastru”, fără a se expune asupra repunerii acestuia în termen.

(Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție nr. 3ra-362/15)

Interpretarea și aplicarea eronată a art. 42 din Codul Familiei

În speță, L.A. a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui L.I. cu privire la partajul proprietății comune în devălmășie. În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că a încheiat căsătoria cu pârâtul, însă relațiile dintre ei s-au înrăutățit, din care considerente s-a adresat în instanța de judecată privind partajarea averii comune în devălmășie, agonisite în timpul căsătoriei. Și L.I., ulterior, a depus cerere de chemare în judecată împotriva L.A. cu privire la declararea nulității căsătoriei, indicând că, „de jure” a încheiat căsătoria cu L.A., însă, de fapt, această căsătorie este fictivă, deoarece atât el, cât și L.A., nu au avut intenția de crea o familie.

Instanța de fond a respins ca fiind neîntemeiată acțiunea L.A. împotriva lui L.I. cu privire la partajul proprietății comune în devălmășie și a admis acțiunea lui L.I. împotriva L.A. cu privire la declararea nulității căsătoriei, fiind declarată nulă căsătoria încheiată între L.I. și L.A. Instanța de apel, la rândul său, a respins apelul declarat de către L.A. și a menținut hotărârea primei instanțe.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a admis recursul, cu casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de

apel, în partea ce ține de cererea de chemare în judecată a lui L.I. împotriva L.A. cu privire la declararea nulității căsătoriei, dispunând scoaterea cererii de pe rol în această parte; și casarea deciziei instanței de apel ce ține de cererea de chemare în judecată a L.A. împotriva lui L.I. cu privire la partajul proprietății comune în devălmășie și remiterea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în această parte.

În suport, instanța de recurs a invocat prevederile *art.42 alin. (1) lit. d) din Codul Familiei*, potrivit căroră, în cazul în care a fost încheiată o căsătorie fictivă, dreptul de a cere declararea nulității căsătoriei îl au soțul de bună-credință și procurorul.

Astfel, în condițiile în care însuși intimatul-reclamant L.I. a recunoscut în cererea de chemare în judecată, în declarațiile și explicațiile sale, că nu a avut intenția de a crea o familie cu recurenta, acesta nu poate fi considerat de bună-credință și nu este în drept de a depune o astfel de acțiune în instanța de judecată.

Instanța de recurs a ajuns la concluzia că cererea de chemare în judecată a lui L.I. împotriva L.A. cu privire la declararea nulității căsătoriei urmează a fi scoasă de pe rol, ca fiind depusă de către o persoană, care nu are dreptul de a depune o astfel de cerere.

Totodată, instanțele inferioare, admitând acțiunea lui L.I. cu privire la declararea nulității căsătoriei, nu s-au expus în fond asupra argumentelor și probelor invocate de părți, instanța de apel urmând a se expune asupra fondului acțiunii L.A. împotriva lui L.A. cu privire la partajul proprietății comune în devălmășie.

(Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție nr. 2ra-144/15)

Interpretarea și aplicarea eronată a art. 6 și 35 din Legea insolvenței

În speță, prin Hotărârea Curții de Apel Bălți, instanța de insolvență a hotărât intentarea procedurii de insolvență față de SC „G-N” S.R.L. Termenul-limită de înregistrare a cererii de admitere a creanțelor a fost stabilit până la 12 ianuarie 2015, iar termenul de verificare a creanțelor, întocmire și comunicare a tabelului definitiv al creanțelor a fost stabilit până la 24 ianuarie 2015.

La 30 martie 2015, avocatul N.C., în interesele SC „MAM” S.R.L., a depus cerere de repunere în termen și validarea creanței. Prin încheierea Curții de Apel Bălți, instanța de insolvență a respins cererea depusă de SC „MAM” S.R.L. privind repunerea în termen a cererii de validare a creanțelor. Întru motivarea încheierii, instanța de insolvență a reținut că din materialele pricinii s-a constatat faptul că creditorul a fost notificat și a avut posibilitate reală de a înainta cererea în cauză, anterior.

Încheierea în cauză a fost contestată de către creditor cu recurs la Curtea Supremă de Justiție, ultimul fiind admis, iar încheierea casată, cu remiterea cauzei spre rejudecare.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a reținut că însuși debitorul SC „G-N” S.R.L. a catalogat S.C.„MAM” S.R.L., ca fiind creditor, indicând în cererea introductivă creanța față de acesta. Iar abordarea instanței de insolvență precum că, publicarea în Monitorul Oficial și pe site-ul instanței de judecată a informației necesare creditorilor, decurge necesitatea repunerii în termen a cererii de validare a creanței, din motiv că persoanele juridice nerezidente ale RM au acces la această informație publică, a fost apreciată de instanța de recurs ca fiind formală și neîntemeiată, or, aspectul repunerii în termen a cererii de

validare a creanței urma a fi soluționat, reieșind din circumstanțele reale ale pricinii și nu a operării în mod declarativ cu prevederile Legii.

Însă, conform art.35 alin. (4) al Legii citate supra, odată cu Hotărârea de intentare a procedurii de insolvență, administratorul insolvenței expediază o notificare tuturor creditorilor cunoscuți, pentru ca aceștia să înainteze creanțele față de debitorul insolvent. Astfel, în condițiile în care S.C. „MAM” S.R.L. este persoană juridică, rezidentă a României, iar la materialele dosarului lipsesc probe care ar confirma informarea S.C. „MAM” S.R.L. despre procesul de insolvență, nu poate fi constatăată posibilitatea reală a creditorului de a înainta cererea de validare a creanței, doar prin faptul că informația necesară în acest sens a fost publicată în Monitorul Oficial al RM și pe site-ul instanței de judecată din RM.

(Decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție nr. 2rc-489/15)

Examinarea cererilor de revizuire (indicele 2rh, 2rhe,3rh)

În perioada analizată, au fost înregistrate în total – 669 de cauze în ordine de revizuire, dintre care – 623 de cauze parvenite în 2015 și restanța din 2014 – de 46 de cauze.

Din numărul total de cauze, au fost examinate 631 de cauze (94,3%), dintre care 582 (92%) au fost respinse ca fiind inadmisibile, 34 de cereri (5,6%) au fost admise, 15 cereri (2,4%) au fost retrase.

Restanța, la finele perioadei raportate, constituie 38 de cauze (5,7%).

Se constată micșorarea numărului de dosare înregistrat de această categorie, cu 86 de dosare sau 11% față de aceeași perioadă a anului precedent.

Numărul redus al cererilor de revizuire admise se justifică prin respectarea prevederilor Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în special prin respectarea principiului *res judicata*, adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești.

Temeiuri de admitere a cererilor de revizuire au constituit următoarele situații, prevăzute de art. 449 CPC:

- *art. 449 lit. b) CPC* (au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuentului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile, pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale, în timpul judecării anterioare a pricinii) – 14 cauze;

- *art. 449 lit. c) CPC* (instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces) – 4 cauze;

- *art. 449 lit. a) CPC* (s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu pricina care se judecă) – 3 cauze;

- *art. 449 lit. h) CPC* (Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională) – 3 cauze.

În 2 cauze, cererile de revizuire sunt admise, instanța constatând că redeschiderea procesului a fost generată de necesitatea înlăturării unor consecințe negative serioase, generate în urma încălcării flagrante a normelor constituționale și a prevederilor Convenției la etapa judecării cauzei în ordine de recurs astfel, care au lezat interese publice și care nu pot fi rectificate decât prin reexaminarea cauzei.

Examinarea cererilor de strămutare, de abținere și referitoare la conflictele de competență (indicele 2cc)

Pe parcursul anului 2015, au fost înregistrate 318 cauze parvenite în baza cererilor de strămutare, cererilor de abținere și conflictului de competență dintre alte instanțe, inclusiv și restanța de 6 cauze din anul 2014. Din numărul total, aflate pe rol, au fost judecate 314 cauze (99%), restanța la finele perioadei nominalizate constituind 4 cauze (1%).

Din numărul cauzelor examinate, în 201 cauze, cererile au fost admise (64%), în 113 cauze, cererile au fost respinse (36%).

De cele mai dese ori, drept temei ale acestor cereri a servit imposibilitatea formării completelor de judecată, pentru examinarea cererilor de apel sau de recurs, din motivul insuficienței de cadre în aceste instanțe.

În mai puține cazuri, drept temei ale cererilor respective au constituit relațiile de rudenie sau prietenie între participanții la proces și judecătorii acestor instanțe.

Conform datelor statistice, în comparație cu anul 2014, numărul de cauze din această categorie a scăzut cu 28 de cauze (8%).

Examinarea cererilor de emitere a unei decizii suplimentare (indicele ds)

În perioada de referință, pe rolul instanței au fost înregistrate și examinate, în total, 152 de dosare de această categorie, fiind înregistrată o descreștere cu 14 cauze, față de perioada anului 2014.

În urma judecării, cererile au fost respinse în 75 de cauze, iar în 77 de cauze au fost admise, cu emiterea unei decizii suplimentare de explicare a hotărârii sau corectarea greșelii.

Examinarea contestațiilor împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii (indicele 3, 3d)

Indicele 3

În conformitate cu prevederile articolului 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate la Curtea Supremă de Justiție, de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la data comunicării, doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare.

Contestațiile se examinează de un complet format din 9 judecători.

În perioada de referință, pe rolul instanței au fost înregistrate 26 de contestații, dintre care – 6 au fost conexe într-o singură procedură, au fost judecate – 18 (70%), o (1) contestație a fost restituită (4%), restanța constituind o (1) contestație (4%).

Dintre cele judecate:

- au fost respinse contestațiile – în 16 cauze;
- au fost scoase de pe rol contestațiile – în 2 cauze.

Indicele 3d

În conformitate cu prevederile articolului art.40 al Legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor nr.178 din 25.07.2014, Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate de către persoanele care au depus sesizarea, inspecția judiciară sau judecătorul vizat în hotărâre, în termen de 20 de zile de la data recepționării hotărârii motivate, la Curtea Supremă de Justiție.

Cererile de contestare sunt examinate de un complet format din 5 judecători. Cererile privind contestarea deciziilor Consiliului Superior al Magistraturii, adoptate în condițiile art.39, se examinează în mod prioritar.

În perioada de referință, pe rolul instanței au fost înregistrate 7 contestații, dintre care au fost judecate 6 (86%), restanța constituind o (1) contestație (14%).

Dintre cele judecate:

- au fost respinse contestațiile – în 5 cauze;
- a fost admisă contestația într-o singură (1) cauză.

Termenul de judecare a cauzelor

Ținând cont de rezultatele analizei statisticii, se poate concluziona că judecarea cauzelor a fost efectuată în termeni rezonabili. Astfel, termenul de judecare a dosarelor în secțiunea I și în ordine de revizuire, nu depășește 3 luni de zile, din momentul înregistrării procedurii. Termenul de judecare a dosarelor în secțiunea II, nu depășește 6 luni, termenul mediu de judecare în Colegiul lărgit, fiind de 2-3 luni. Astfel, instanța a respectat pe parcursul anului de activitate prevederile legale ce statuează obligativitatea judecării cauzei în termen rezonabil.

Evoluția sarcinii de lucru în Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ

La acest capitol, e de menționat că, în total, pe rolul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ, au fost înregistrate 9472 de dosare (de toate categoriile), dintre care au fost judecate – 8798 de dosare sau 93%, numărul dosarelor aflate în restanță (nejudecate) constituind – 674 de dosare sau 7%.

În aceeași perioadă a anului 2014, din cele 10216 dosare aflate pe rol, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ a judecat 9533 de dosare sau 93,3%, restanța constituind 683 de dosare sau 6,7%.

În acest mod, în anul 2015, a fost înregistrată o diminuare a numărului dosarelor înregistrate pe rol, cu 744 de dosare sau 7%.

Totodată, se păstrează aceeași tendință, în ce privește rata dosarelor judecate, termenele de judecare a acestora, precum și rata dosarelor aflate în restanță.

În lumina celor arătate, sarcina medie pentru fiecare judecător al Colegiului a constituit 526 de cauze, majorându-se neesențial, față de aceeași perioadă a anului 2014 (510 cauze).

Notă: sarcina per judecător este calculată, prin raportarea numărului total de cauze aflate pe rol la numărul posturilor efectiv ocupate, în anul 2014 – 18 judecători.

Secretariatul Curții Supreme de Justiție

Grefa Secretariatului

Direcția Monitorizare și relații cu publicul

În perioada 01.01.2015 - 31.12.2015 au parvenit 1500 de petiții, cereri și adresări.

Pe parcursul anului, 40 de petiții, cereri și scrisori au fost readresate Curții Supreme de Justiție de la organele publice centrale – Parlamentul RM, Aparatul

Președintelui RM, Centrul pentru Drepturile Omului din RM, precum și de la alte instituții – Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Comisariatele de poliție, instituțiile penitenciare și instanțele de judecată. În urma examinării acestora, s-a constatat că se solicita: informații privind cauzele aflate în procedura instanței de recurs, copiile unor acte judecătorești, precum și exprimarea dezacordului cu deciziile emise.

În vederea asigurării unui acces rapid al publicului la informații, Direcția a soluționat și cereri telefonice (în medie, de 20 de cereri pe zi), care au avut ca obiect, în principal, furnizarea informației cu privire la cauzele aflate pe rolul instanței, dar și alte informații ce țin de activitatea Curții Supreme de Justiție.

Analizând conținutul petițiilor, cererilor și scrisorilor adresate Curții Supreme de Justiție, se constată că 1090 – se referă la cauzele penale, iar 410 – la cauzele civile, dintre care:

- în 268 de cazuri au fost depuse cereri, în care a fost solicitată informația privind etapa de examinare a dosarelor, data examinării, expedierea cauzelor în instanțele ierarhic inferioare etc.;

- în 163 de cazuri se solicită implicarea conducerii Curții Supreme de Justiție în chestiunile ce țin de legalitatea hotărârilor judecătorești sau în procesul de judecare a cauzelor, petiționarii fiind informați despre inadmisibilitatea imixtiunii în procesul de înlăptuire a justiției;

- 70 de cereri se referă la activitatea judecătorilor din instanțele de judecată din Republica Moldova, care au fost remise Consiliului Superior al Magistraturii pentru examinare, potrivit competenței;

- 124 de cereri au parvenit din partea condamnaților, care își exprimă dezacordul referitor la modul de examinare a dosarelor, la pedeapsa aplicată, precum și la calcularea termenului pedepsei;

- în 109 cazuri persoanele își expun dezacordul față de deciziile Curții Supreme de Justiție, în cazuri, referindu-se atât la aplicarea neuniformă a legii, cât și la dezacordul cu actul judecătoresc;

- 20 de cereri se referă la organizarea insuficientă a înlăptuirii justiției, tergiversarea judecării pricinilor civile, cauzelor penale și administrative, încălcarea termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești;

- în 116 cazuri au fost solicitate copii din materialele dosarelor aflate atât pe rolul Curții Supreme de Justiție, cât și în arhiva acesteia;

- în 121 de cazuri se solicită explicații și consultații juridice;

- 12 cazuri se referă la petițiile precedente, care nu conțin argumente sau informații noi și care, în conformitate cu prevederile art. 20 al Legii cu privire la petiționare, nu se reexaminează, fapt despre care au fost informați petiționarii;

- 50 de cereri de recuzare, strămutare, pe marginea cauzelor civile aflate în instanțele ierarhic inferioare, iar, în legătură cu acest fapt, răspunsurile poartă mai mult un caracter de explicare a modului de înlăptuire a cerințelor invocate, față de instanța competentă;

- 306 cereri și adresări au fost transmise altor secții, potrivit competenței.

De asemenea, nu au fost examinate 20 de petiții, datorită faptului că textul petiției nu era lizibil și nu putea fi citit sau petiția conținea informații insuficiente și neconcludente, referitor la problema abordată. În aceste cazuri, petiționarii au fost

informații despre motivul neexaminării și despre prevederile art. 10 alin.(5) din Legea cu privire la petiționare.

În cazurile, când soluționarea chestiunilor invocate în petiții nu a ținut de competența Curții Supreme de Justiție, acestea au fost expediate organelor competente (73).

Petiționarii și-au exercitat dreptul de petiționare și acces la informație, în condițiile legii, fără a fi restricționați, beneficiind din partea Direcției de îndrumare și de consiliere, în limita competențelor stabilite.

Direcția Drepturile omului și cooperare externă

Activitatea Direcției a fost divizată în trei compartimente:

- drepturile omului;
- colaborarea internațională a CSJ;
- asigurarea ceremonialului în cadrul activităților extrajudiciare a CSJ.

Sistematizarea jurisprudenței CtEDO

Activitatea de bază a Direcției, la compartimentul „drepturile omului”, s-a axat pe sistematizarea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, prin rezumarea hotărârilor Curții pronunțate împotriva Republicii Moldova și a altor state, considerate relevante pentru practica națională. Astfel, pe parcursul anului, au fost întocmite, în total – 32 de rezumate, 19 rezumate asupra hotărârilor pronunțate contra Moldovei și 13 rezumate – asupra hotărârilor pronunțate împotriva altor state, fiind sistematizate conform articolelor Convenției (anexa). Toate rezumatele au fost plasate pe pagina web a CSJ (<http://despre.csj.md/index.php/jurisprudenta-cedo1/rezumate-hotararilor-relevante-ale-cedo>) și diseminate judecătorilor Curții și instanțelor judecătorești din țară.

Colaborarea cu Agentul Guvernamental

O altă direcție de activitate a fost colaborarea cu Agentul Guvernamental. Colaborarea este divizată pe două segmente. Unul ține de prezentarea opiniei Curții Supreme de Justiție asupra cauzelor contra Republicii Moldova aflate pe rol la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și comunicate Guvernului, iar celălalt se referă la întreprinderea măsurilor cu caracter general și individual, în cadrul executării hotărârilor definitive, pronunțate de către Înalta Curte împotriva Republicii Moldova. În perioada raportată, în adresa CSJ au parvenit 45 de demersuri de la Agentul Guvernamental, la care au fost oferite răspunsurile relevante.

La finele anului, la CSJ a parvenit demersul Agentului Guvernamental cu privire la întocmirea opiniei supra a 61 de cauze, actualmente, pendinte în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și comunicate Guvernului, în care reclamanții au pretins, în special, încălcarea art. 6 par. 1 și art. 1 Protocol 1, la CEDO, prin adjudecarea la nivel intern a unor compensații insuficiente, cu titlu de satisfacție echitabilă în cadrul examinării cauzelor, în care s-a pretins încălcarea Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011 (privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat, prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești).

Drept urmare a demersului în cauză, la Curtea Supremă de Justiție a fost creat un grup de lucru, prezidat de judecătorul Maria Gervas, în urma activității căruia au

fost perfectate și expediate, în adresa Agentului guvernamental, note informative, pentru fiecare dintre cele 61 de cereri pendente, în fața Curții Europene a Drepturilor Omului și comunicate Guvernului Republicii Moldova.

Colaborare externă

În partea ce ține de exercitarea atribuțiilor de protocol, asigurarea relațiilor de colaborare internațională a Curții Supreme de Justiție, colaboratorii direcției s-au axat pe următoarele acțiuni:

- au fost perfectate și semnate *două acorduri de colaborare*:
  - Acordul de cooperare între Curtea de Casație și Justiție și Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova;
  - Memorandumul de colaborare și schimb de informație juridică între Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova și Judecătoria Supremă a Republicii Belarus;
- au fost organizate întreveneri și asigurat ceremonialul, în cadrul a *35 de vizite* ale delegațiilor străine (șeful Delegației Uniunii Europene în RM și experți ai Delegației UE, Șeful Oficiului CoE în RM, Ambasadori acreditați în RM și experți din statele respective, reprezentanți ai diferitor Proiecte de asistență internațională în domeniul justiției, inclusiv constituțională etc.);
- au fost organizate *două întreveneri*, cu participarea Șefului Delegației UE în RM, Reprezentantului Oficiului CoE în RM, a 14 ambasadori ai statelor europene, Ambasadorul SUA și alți membri ai corpului diplomatic acreditat în RM, reprezentanți ai societății civile și mass-media, unde au fost discutate aspecte privind modificările legislației propuse de către președintele CSJ;
- au fost organizate *două conferințe*, în colaborare cu CSM și cu sprijinul tehnic al Proiectului ATRECO ale Delegației UE în RM, în vederea lansării Centrului de Reformă în Sistemul Judecătoresc (CRSJ) și a dezbaterilor publice ale modificărilor legislative propuse de membrii CRSJ. În rezultatul evenimentului, a fost semnat Memorandumul de înțelegere privind cooperarea și susținerea Reformei Sistemului Judecătoresc, încheiat între Centrul de Reformă în Sistemul Judecătoresc și reprezentanții Societății Civile;
- a fost organizată, în colaborare cu Ambasada Republicii Franceze, *Conferința internațională, cu tema: „Bunele practici în combaterea și prevenirea corupției în justiție. Promovarea integrității și transparenței în viața publică a magistraților”*, cu participarea experților francezi și naționali, reprezentanți ai organelor de prevenire și combatere a corupției din Republica Moldova, reprezentanți ai societății civile și mass-media. Rapoartele vorbitorilor au fost publicate pe site-ul Curții.

Concomitent, colaboratorii Direcției asigură regulile de protocol în relațiile de colaborare cu instituții și organizații internaționale, instituții similare din alte state, autorități publice centrale naționale. La fel, participă la organizarea activităților extrajudiciare interne ale Curții Supreme de Justiție.

Direcția Generalizare și sistematizare a practicii judiciare

Complexitatea și universalitatea infinită a cauzelor, cărora li se aplică o lege concretă, conduce la apariția unei diversități de soluții judiciare pronunțate în urma

examinării cauzelor. Acest fapt implică necesitatea studierii permanente a practicii judiciare.

Activitatea analitică a Direcției de generalizare și sistematizare a practicii judiciare a Curții Supreme de Justiție s-a realizat în anul 2015, în conformitate cu Planul anual, având drept scop depistarea momentelor discutabile ce apar în practica judiciară și oferirea unor soluții pentru omogenizarea acesteia.

Generalizarea practicii judiciare, cu diverse tematici, se axează pe următoarele obiective:

- constatarea lacunelor, a erorilor comise de instanțele judecătorești și modul de aplicare de către acestea a dispozițiilor legale, care suscită interpretare, dat fiind gradul insuficient de claritate a acestora;
- oferirea de explicații, pentru aplicarea corectă și uniformă a acestor norme, reieșind din dificultățile și omisiunile depistate.

Activitatea Secției Civile și de contencios administrativ

Potrivit Planului de activitate al Secției Civile, comerciale și de contencios administrativ pentru anul 2015, a fost preconizată efectuarea a 8 note informative, vizând practica judiciară, și anume:

- Notă informativă cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică;
- Notă informativă cu privire la constatarea și contestarea paternității;
- Notă informativă cu privire la soluționarea pricinilor civile privind protecția consumatorilor;
- Notă informativă cu privire la contestarea actelor de aplicare a sancțiunilor fiscale;
- Notă informativă cu privire la soluționarea litigiilor privind dreptul de autor și drepturile conexe;
- Revista erorilor judiciare comise de către instanțele judecătorești la judecarea pricinilor civile;
- Generalizarea practicii judiciare cu privire la succesiune;
- Notă informativă cu privire la soluționarea litigiilor privind încasarea prejudiciului legat de prestarea și achitarea serviciilor comunale.

Toate notele sus-menționate au fost realizate în termenele prevăzute în Planul de activitate.

Totodată, în perioada de raportare, a fost efectuată o generalizare în afara Planului de activitate, referitoare la examinarea cauzelor în ordine de revizuire.

Activitatea Secției Penale

Pe parcursul anului 2015, colaboratorii Secției Penale au efectuat următoarele note informative:

- Notă informativă privind calitatea efectuării justiției de către judecătorii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți;
- Notă informativă privind calitatea efectuării justiției de către Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău;
- Notă informativă privind erorile comise de instanțele de apel pe cauze penale, sem. I;

- Notă informativă cu privire la judecarea cauzelor despre violența în familie (art. 201¹ CP);
- Notă informativă cu privire la evoluția practicii judiciare în ceea ce privește necesitatea de a oferi motive suficiente și relevante în deciziile referitoare la arestul preventiv;
- Notă informativă privind erorile comise de instanțele de apel pe cauze penale, sem. II.

Secția Legislație

Activitatea Secției Legislație, în anul 2015, s-a axat preponderent pe:

- examinarea proiectelor de acte normative și legislative, a sesizărilor Curții Constituționale parvenite spre avizare la Curtea Supremă de Justiție;
- evidența completă a actelor normative și legislative ale RM, actelor juridice internaționale, la care RM este parte;
- controlul privind menținerea actelor juridice în stare de control;
- evidența jurisprudenței și formarea bazei de date „Practica judiciară” și site-ul www.weblex.md;
- editarea și publicarea Buletinului CSJ.

Direcția evidență și documentare procesuală

Ținând cont de rezultatele activității Direcției în anul 2014, în perioada de referință, activitatea a fost orientată în mod prioritar spre:

- înregistrarea cererilor parvenite la CSJ, în ordinea prevăzută de Instrucțiune;
- asigurarea înregistrării procedurilor aferente în PIGD și pe pagina web a instanței;
- asigurarea evidenței cererilor/dosarelor înregistrate;
- asigurarea interpelării rapide a dosarelor din instanțele ierarhic inferioare;
- prelucrarea materialelor dosarelor în termene rezonabile și transmiterea acestora în mod operativ, în vederea intentării procedurii de recurs/revizuire;
- remiterea în termen, participanților la proces, a copiilor actelor judecătorești adoptate de către Curtea Supremă de Justiție.

Secția Documentare procesuală a cauzelor penale

Indicatori statistici relevanți

În perioada 01.01.2015 – 31.12.2015, în Secție au fost înregistrate 3249 de cereri și 265 de cereri – restanța din 2014. Astfel, în total, pe rolul Secției se aflau 3514 cereri, dintre care:

- 709 recursuri în anulare (20,2%);
- 2790 de recursuri ordinare (79,4%);
- 15 cereri de revizuire (0,4%).

Ca urmare a prelucrării cererilor:

- 2943 de cereri ce constituie 83,7% (a.2014 – 81%), au fost remise împreună cu dosarele, în secția evidență, pentru înregistrarea procedurilor;
- 25 de cereri ce constituie 0,7% (a.2014 – 1,4 %), au fost transmise, după competență;

- 98 de cereri ce constituie 2,8% (a.2014 – 8,2%), au fost restituite (retrocedate) recurenților, pentru perfectarea cererilor, în conformitate cu cerințele prevăzute de Codul de procedură penală;

- 448 de cereri sau 12,7% (a.2014 – 9,6 %) constituie restanța.

Astfel, se atestă o creștere neesențială a numărului de recursuri transmise pentru intentarea procedurilor, cu aceeași perioadă a anului trecut, precum și majorarea numărului recursurilor aflate în restanță.

Ca urmare a analizei datelor statistice, pentru aceeași perioadă a anului 2014, se atestă o creștere a numărului de cereri declarate – cu 746 de cereri sau cu 21%.

De asemenea, se păstrează tendința predominării numărului recursurilor ordinare, față de recursurile în anulare.

Înregistrarea cererilor

Pe parcursul perioadei de referință, toate cererile parvenite în Secție au fost înregistrate, în registre interne, pe suport de hârtie, în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, totodată fiind reflectate și pe pagina web a instanței.

Recursuri ordinare

În perioada de referință, au fost analizate 2790 de recursuri ordinare (în a.2014 – 2077 de cereri), ca urmare a analizei și prelucrării cererilor:

- 2326 de cereri (83,4%) au fost transmise Secției Evidență procesuală a Colegiului penal;
- 51 de recursuri (1,8%) au fost remise pentru perfectare recurenților;
- 7 – transmise, după competență (0,3%);
- 406 recursuri constituie restanța (14,5%).

Numărul recursurilor ordinare, față de perioada similară a anului 2014, s-a majorat cu 25,5 %, fiind înregistrată o creștere, cu 713 recursuri.

Recursuri în anulare

În perioada de referință, în Secția Documentare procesuală a cauzelor penale au parvenit 709 (a.2014 – 687) recursuri în anulare, ca urmare a analizei și prelucrării cererilor:

- 605 recursuri (85,3 %) au fost transmise în Secția Evidență procesuală;
- 15 recursuri (2,2%) au fost transmise, după competență;
- 47 de recursuri (6,6%) au fost remise părților pentru perfectare;
- 42 de recursuri (5,9%) constituie restanța.

Astfel, în anul 2015, se atestă o creștere cu 22 de recursuri în anulare, parvenite sau 3%, comparativ cu anul precedent, spre deosebire de perioada anilor 2012-2014, în care a fost monitorizată descreșterea continuă a acestei categorii de cereri.

Cereri de revizuire

În total, în perioada de referință, au fost înregistrate 15 cereri de revizuire care, în urma prelucrării și analizei, au fost transmise în Secția Evidență procesuală a Colegiului penal.

Restanța înregistrată

În ceea ce privește vizarea restanțelor cererilor, e de menționat că, la începutul perioadei de referință, aceasta a constituit 265 de recursuri (176 de recursuri ordinare și 89 de recursuri în anulare).

La sfârșitul perioadei de referință, restanța o constituie 468 de recursuri (406 recursuri ordinare și 42 de recursuri în anulare), practic, dublându-se, față de aceeași perioadă a anului precedent.

Totuși restanța înregistrată se datorează unor factori obiectivi, întrucât, practic, majoritatea cererilor a fost declarată la finele perioadei de referință. Astfel, din recursurile rămase în restanță – 422 de recursuri (90%) au fost înregistrate în luna decembrie, iar instanța de fond nu a reușit să expedieze dosarele vizate.

În 10 cazuri, în urma prelucrării dosarelor se constată faptul că, contrar prevederilor art. 16 alin. (4) Cod de procedură penală, actele procedurale ale instanței de judecată nu au fost înmânate recurenților, fiind traduse în limba lor maternă sau în limba pe care aceștia o cunosc, în modul stabilit. Astfel, dosarele menționate sunt restituite, pe adresa Curților de apel, pentru înlăturarea greșelilor admise la acest capitol.

Remiterea recursurilor, în temeiul art. 430 și 455 alin. (3¹) Cod de procedură penală

Conform raportului statistic, în perioada de referință, condamnaților le-au fost remise 98 de cereri (a.2014 – 226). Motivul general al restituirii constituie nerespectarea prevederilor legii procesuale, și anume, lipsa informației privind denumirea instanței care a pronunțat sentința, data pronunțării sentinței, denumirea instanței care a adoptat decizia în apel, data pronunțării deciziei în apel – factori principali ce împiedică și fac, practic, imposibilă interpelarea dosarelor din instanțele ierarhic inferioare.

Interpelarea dosarelor

Activitatea secției la acest capitol se desfășoară în conformitate cu prevederile legale. Astfel, interpelările, în baza cererilor înregistrate, sunt întocmite și expediate în instanțe, într-un termen de cel mult 5 zile din momentul declarării recursului, termen care este unul rezonabil, respectându-se prevederile Instrucțiunii.

În ceea ce privește termenul de expediere a dosarelor din instanțele judecătorești în adresa CSJ, trebuie de menționat că, în majoritatea cazurilor, acesta constituie o lună de zile din data expedierii interpelării, astfel, înregistrându-se o îmbunătățire, față de situația anului precedent. În unele cazuri, se evidențiază o tergiversare în acest sens și, în asemenea situații, se recurge la practica interpelării repetate a dosarelor.

Totuși situația la acest capitol se îmbunătățește treptat, față de anii precedenți. Astfel, subliniem progresele înregistrate de Judecătoria Buiucani, mun.Chișinău, aceasta fiind exclusă din „*lista neagră*”.

Ca și în anii precedenți, factorii principali care influențează asupra termenului aflării recursului în secție până la parvenirea dosarului, sunt: lipsa traducerilor deciziilor Curților de Apel Chișinău în limba rusă și tergiversarea admisă la etapa expedierii dosarelor din curțile de apel către instanțele inferioare.

Volumul de lucru

Sub aspectul repartizării volumului de lucru în Secție, sarcina pentru un funcționar a constituit 585 de recursuri, majorându-se față de anul precedent. Datele prezentate relevă că sarcina de muncă pentru un colaborator poate fi calificată, ca fiind proporțională, inclusiv fiind raportată la volumul de lucru al colaboratorilor Secției Civile, comerciale și de contencios administrativ din cadrul Direcției.

Secția Evidență procesuală a cauzelor penale

Indicatori statistici relevanți

Potrivit datelor statistice, în cursul perioadei de referință, de către Secție au fost înregistrate, în total – 2777 de dosare, cuprinzând dosarele rulate, adică stocul existent la 31 decembrie 2014 – de 242 de dosare, la care se adaugă 2535 de dosare nou-intrate, pe parcursul anului 2015.

Înregistrarea dosarelor și materialelor

Pe parcursul perioadei de referință, toate dosarele parvenite în Secție au fost înregistrate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, pagina web a instanței, precum și în fișe statistice. Astfel, se ține o evidență triplă. Ținând cont de faptul existenței mai multor categorii de dosare, acestea sunt înregistrate în diferite categorii, corespunzător indicelui atribuit.

Remiterea dosarelor și copiilor deciziilor

În urma efectuării controlului realizat în Secție, s-a constatat că activitatea acesteia, la acest capitol, poate fi apreciată ca una eficientă, ținând cont de numărul suficient de personal. Astfel, dosarele judecate au fost restituite în instanța corespunzătoare, într-un termen mediu de 3 zile.

În conformitate cu prevederile art. 418, 435 Cod de procedură penală, remiterea dosarului, după redactarea deciziei, se efectuează în termen de cel mult 5 zile, în instanța de fond, pentru executare. Termenul stabilit este respectat, dosarele fiind remise în adresa instanțelor competente, iar, în conformitate cu prevederile art. 418, 435 Cod de procedură penală, de către Secție a fost asigurată informarea părților despre expedierea dosarelor penale, pentru executarea și remiterea deciziei instanței redactate inculpatului și celorlalte părți.

Volumul de activitate

Sarcina de muncă pentru un colaborator reflectă numărul de dosare, pe care le-a înregistrat/prelucrat în perioada de referință și se calculează, prin raportarea numărului total de dosare la numărul posturilor efectiv ocupate, în anul 2015, și constituie 555 de dosare (a.2014 – 517 dosare).

Datele prezentate relevă că sarcina de muncă pentru un colaborator poate fi calificată ca fiind disproporțională, raportându-se la volumul de lucru al colaboratorilor din Secția Civilă din cadrul Direcției.

Secția Documentare procesuală a cauzelor civile, comerciale și de contencios administrativ

Indicatori statistici relevanți

Potrivit datelor raportului statistic, pe parcursul anului 2015, Secția a efectuat o activitate amplă, în vederea examinării preventive a recursurilor și a cererilor de revizuire declarate de către justițiabili, conform prevederilor art. 429, 436 și, respectiv, art. 446, 448 Cod de procedură civilă.

Astfel, colaboratorii Secției au recepționat, înregistrat și au prelucrat următoarele categorii de cereri:

- cererile de recurs, secțiunea II (civile - 02c);
- cererile de recurs, secțiunea II (comerciale - 02e);
- cererile de recurs, secțiunea II (contencios administrativ - 03c);
- cererile de recurs, secțiunea II (insolvabilitate - 02i);

- cererile de revizuire (civile - 02r);
- cererile de revizuire (contencios administrativ - 03r);
- cererile de revizuire (comerciale - 02re);
- cererile de recurs, secțiunea I (02s);
- cererile privind emiterea deciziilor suplimentare (corectarea greșelii, explicarea hotărârii).

În total, în perioada de referință, în Secție au parvenit și au fost prelucrate 7776 de cereri. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2014 (8209 de cereri), în 2015 s-a înregistrat diminuarea numărului de recursuri cu 433 sau cu 5,6 %, păstrându-se, astfel, tendința de scădere a cererilor.

Evidența cererilor de recurs, secțiunea II (indiciile 02c, 02e, 03c, 02i), declarate împotriva deciziilor/hotărârilor instanțelor de apel

În perioada de referință, în Secție au fost înregistrate, în total – 6674 de cereri de recurs, secțiunea II, declarate împotriva deciziilor instanțelor de apel (a.2014 – 7068 de cereri). Ca urmare a examinării preventive a recursurilor:

- 5956 de cereri au fost remise Secției Evidență procesuală pentru înregistrarea procedurii în recurs (89,2%);
- 224 de cereri au fost restituite pentru lichidarea neajunsurilor (3,5%);
- 34 – restituite, în temeiul art. 428, 429 CPC (0,5%);
- 450 de cereri constituie restanța (6,8%).

La capitolul restituirii cererilor de recurs, în baza art. 437, 438 CPC, e de menționat că, în majoritatea cazurilor, recursurile sunt remise pentru lichidarea neajunsurilor, pe motivul neachitării taxei de stat prevăzute de lege sau nemotivarea recursului depus, și anume: nu se indică dispozitivul deciziei, argumentele admiterii sau respingerii apelului, esența și temeiurile recursului, argumentul ilegalității deciziei atacate.

La acest capitol, subliniem că avocații/recurenții, în continuare recurg la depunerea unui recurs nemotivat imediat după adoptarea deciziei contestate, fără a se ține cont de prevederile art.434 și art.438 alin.(2), care statuează obligativitatea restituirii cererii, în termen de 5 zile. Acest fapt se soldează cu efectuarea acțiunilor ce majorează atât cheltuielile instanței (remise prin poștă, cu aviz de recepție), cât și volumul de lucru al executorilor.

În cazul celor 450 de cereri ce constituie restanța, urmează de subliniat că majoritatea cererilor dețin indiciile 02c și se datorează faptului că majoritatea cererilor au fost declarate la finele perioadei de referință. Astfel, din numărul total de recursuri rămase în restanță – 212 recursuri (47%) au fost înregistrate la finele lunii decembrie, iar în celelalte cazuri, dosarele fiind interpelate, dar nu au parvenit în instanță.

Evidența cererilor de revizuire (indiciile 02r, 03r, 02re)

În perioada de referință, în Secție au fost înregistrate, în total – 719 cereri de revizuire (a.2014 – 749 de cereri), declarate împotriva deciziilor adoptate de către Curtea Supremă de Justiție, cât și împotriva actelor judecătorești adoptate de instanțele ierarhic inferioare. Ca urmare a examinării preventive a cererilor:

- 661 de cereri au fost remise Secției Evidență procesuală pentru înregistrarea intentării procedurii (92%);
- 6 cereri au fost restituite (0,8%);
- 52 de cereri – constituie restanța (7,2%).

Restanța reflectată e o consecință a depunerii cererilor la finele perioadei de referință, iar, în unele cazuri, se datorează faptului neexpedierii dosarelor din instanțele ierarhic inferioare, în termenul ce depășește o lună de zile din momentul interpelării.

Evidența cererilor de recurs, secțiunea I (indiciile 02s)

În perioada de referință, în Secție au fost înregistrate în total – 226 de cereri de recurs, declarate împotriva încheierilor adoptate de către Curțile de apel, care au fost remise, conform prevederilor art. 426 CPC, pentru a fi anexate la materialele cauzei.

Evidența cererilor de emiterea deciziilor suplimentare (indicele 02ds)

De asemenea, pe parcursul perioadei de referință au fost înregistrate 157 de cereri privind emiterea deciziilor suplimentare/corectarea greșelilor pentru intentarea procedurii, fiind transmise 144 de cereri, iar 13 cereri constituie restanța.

Înregistrarea cererilor

Pe parcursul perioadei de referință, toate cererile parvenite în Secție au fost înregistrate în registre interne, pe suport de hârtie, în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, fiind, totodată, reflectate și pe pagina web a instanței.

Ținând cont de faptul existenței mai multor categorii de cereri, acestea sunt înregistrate în diferite registre, corespunzător indicelui atribuit. Cererile parvenite sunt înregistrate în aceeași zi, în registru, pe suport de hârtie, în PIGD, însă din motive obiective (lipsa conexiunii între PIGD și pagina web), acestea nu pot fi imediat plasate și pe pagina web. Astfel, informația respectivă de facto este plasată în cel mult 3 zile din momentul depunerii cererii.

Interpelarea dosarelor

În urma efectuării unei analize, la acest capitol, s-a constatat că activitatea Secției poate fi apreciată ca una eficientă. Astfel, interpelările, în baza cererilor înregistrate, sunt întocmite și expediate în judecătoria, într-un termen de 5 zile din momentul recepționării cererii, termen care poate fi apreciat ca fiind rezonabil, respectându-se prevederile Instrucțiunii.

În ceea ce privește termenul de expediere a dosarelor din instanțele judecătorești pe adresa CSJ, trebuie de menționat că, în medie, acesta constituie până la 2 luni de zile din data expedierii interpelării. Însă, în unele cazuri, se evidențiază o tergiversare în acest sens și, în asemenea situații, se recurge la practica interpelării repetate a dosarelor.

În același timp, ținem să remarcăm că, deși există unele progrese, totuși se menține tendința de tergiversare în cazul Curții de Apel Chișinău, în special în cazul dosarelor de insolvență, precum și în cazul Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău. Inacțiunile colaboratorilor cancelariilor instanței respective, în multiple cazuri, pe parcursul anului, au sporit volumul de lucru al colaboratorilor CSJ, influențând negativ asupra termenului de aflare a cererii pe rolul instanței de recurs.

Ținând cont de tergiversarea admisă, precum și de plângerile/adresările justițiabililor, au fost întreprinse măsurile de rigoare în acest sens, inclusiv expedierea, pe adresa președinților instanțelor vizate a demersurilor, cu descrierea problemei, în vederea/eliminarea deficiențelor depistate.

Volumul de activitate

Sub aspectul repartizării volumului de lucru în Secție, sarcina pentru un funcționar a constituit, în medie, 777 de cereri.

E de menționat că în acest număr nu se includ 907 cereri de recurs suplimentare și 668 de proiecte de încheieri întocmite pe marginea cererilor justițiabililor, în baza art. 85, 86, 435 CPC.

E de subliniat că cererile sunt reflectate pe pagina web a instanței, nefiind implementată conexiunea acesteia cu PIGD. Cele din urmă înseamnă și creșterea volumului de lucru al colaboratorilor Secției, dar și a celorlalți colaboratori ai Grefei CSJ.

În același timp, se atestă în continuare parvenirea unui număr mare de adresări ai justițiabililor, formulate în temeiul art. 85 alin. (4), 86 CPC. Astfel, în perioada de referință, în Secție au fost înregistrate, în total – 445 de cereri.

Reieșind din cele sus-menționate, fiecare a 9-a cerere de recurs din cele 4498 de recursuri, secțiunea II (02c, 02e, 02i), este însoțită de cerința privind acordarea facilității la achitarea timbrului de stat, prevăzută de legea procesual civilă. La acest capitol, e de menționat că majoritatea cererilor formulate sunt depuse, fără a se invoca anumite argumente, în vederea acordării facilității prevăzute de lege și fără a se anexa probe justificative ce ar demonstra situația materială grea, o condiție imperativă, stabilită de legea procesuală civilă.

De asemenea, în perioada de referință, în Secție au fost înregistrate 223 de cereri de suspendare a executării hotărârilor contestate cu recurs/revizuire sau aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii.

Cuantumul taxei de stat încasate de la persoanele fizice și juridice pentru examinarea cererilor de recurs, în anul 2015 a constituit 4 152 396,11 lei (a.2014 – 4 511 199 lei). Astfel, se oglindește o scadență a sumei încasate în bugetul public, cu titlul timbrului de stat, față de anul precedent.

Secția Evidență procesuală a cauzelor civile, comerciale și de contencios administrativ

Indicatori statistici relevanți

Potrivit datelor statistice întocmite de către Direcție, în cursul perioadei de referință, Secția a ținut evidența a 9466 de dosare aflate pe rol în această perioadă, adică stocul existent la 31.12.2014 – de 682 de dosare, la care s-au adăugat dosarele nou-intrate, pe parcursul anului 2015 – de 8784 de dosare.

Înregistrarea cererilor și dosarelor

Pe parcursul perioadei de referință, toate dosarele parvenite în Secție au fost înregistrate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, pagina web a instanței, precum și în fișe statistice. Astfel, se ține o evidență triplă.

Ca urmare intrării în vigoare a prevederilor art. 40 a Legii nr. 178 din 25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor, Secția a recurs la înregistrarea unei noi categorii de dosare, cu indicele „03d”.

Remiterea dosarelor și copiilor deciziilor

Activitatea Secției, în această ordine de idei, poate fi apreciată ca una eficientă, ținând cont de numărul suficient de personal. Astfel, dosarele judecate au fost restituite în instanța corespunzătoare, într-un termen de 5 zile, termen care poate fi apreciat ca fiind rezonabil, respectându-se prevederile Instrucțiunii.

Instanța de recurs respectă prevederile art. 445 CPC, potrivit cărora copia deciziei instanței de recurs se remite părților, în termen de 5 zile de la data emiterii, cu

scrisoare simplă. Menționăm că actele judecătorești adoptate sunt plasate în ziua emiterii pe pagina web a instanței.

Volumul de activitate

Sarcina de muncă pentru un colaborator reflectă numărul de dosare, pe care le-a înregistrat în perioada de referință și se calculează prin raportarea numărului total de dosare la numărul posturilor efectiv ocupate în anul 2015 și constituie 1183 de dosare.

Serviciul evidență și documentare procesuală a activității Plenului Înregistrarea, evidența și prelucrarea materialelor

Pe parcursul perioadei de referință, conform datelor prezentate de către Serviciu, au fost înregistrate 30 de demersuri ce vizează emiterea avizului consultativ privind modul de punere în aplicare a legii, dintre care:

- 10 demersuri au fost admise;
- 18 demersuri au fost respinse;
- 2 demersuri constituie restanța.

În perioada raportată, Plenului i-au parvenit 7 demersuri ce țin de ridicarea excepției de neconstituționalitate, care au fost admise, fiind sesizată Curtea Constituțională, precum și adoptată o sesizare privind interpretarea art. 135 din Constituție, formulată de CSJ.

De către Serviciu a fost asigurată înregistrarea și prelucrarea materialelor, întocmirea listelor ședințelor Plenului pe pagina web a instanței și în incinta acesteia. Referitor la termenele de prelucrare a materialelor parvenite, e de menționat faptul că acestea sunt respectate. Activitatea Serviciului poate fi apreciată ca una eficientă, la capitolul asigurării organizării și desfășurării atât a ședințelor Plenului Curții, cât și a ședințelor Consiliului Științific Consultativ, precum și a remiterii proiectelor hotărârilor explicative ale Plenului spre avizare.

Serviciul administrativ Direcția Resurse umane

În conformitate cu Statul de personal al Curții Supreme de Justiție, pentru anul 2015, au fost aprobate 253 de unități de personal.

În perioada de referință, 3 judecători au demisionat.

Au fost încetate raporturile de serviciu, prin demisie, cu 20 de funcționari din funcționarii demisionați, iar 9 – au fost numiți în funcția de judecător.

Ca urmare a desfășurării concursurilor cu privire la ocuparea funcției publice, au fost angajați 15 asistenți judiciari, 1 șef secție, 2 consultanți și 10 specialiști.

La evaluarea anuală a performanțelor profesionale ale funcționarilor publici, 67 de funcționari au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, 80 de funcționari cu calificativul „bine”. Cu calificativul „satisfăcător”, „nesatisfăcător” nu a fost evaluat niciun funcționar.

În cadrul evaluării performanței colective, subdiviziunilor structurale ale Curții li s-au stabilit calificative, conform tabelului de jos:

Nr. d/o	Denumirea subdiviziunii structurale	Evaluare	
		Punctaj	Calificativul stabilit de Comisia de evaluare
1.	Secretariatul Curții Supreme de		bine

	Justiție	1,68	
2.	Direcția Monitorizare și relații cu publicul	1,80	bine
3.	Direcția Drepturile omului și cooperare externă	1,85	foarte bine
4.	Asistenții judiciari	1,75	bine
5.	Direcția Generalizare și sistematizare a practicii judiciare	1,80	bine
6.	Secția Legislație	1,65	bine
7.	Direcția evidență și documentare procesuală	1,79	bine
8.	Direcția Interpreți și traduceri	1,69	bine
9.	Direcția Resurse umane	1,76	bine
10.	Direcția Asigurare organizatorică și economică-administrativă	1,80	bine

Drept urmare a evaluării perioadei de probă, 6 funcționari publici debutanți au fost confirmați în funcție publică, cu conferirea gradului de calificare al funcționarului public.

Direcția Asigurare organizatorică și economico-administrativă

Pentru întreținerea Curții Supreme de Justiție, pe anul 2015, bugetul instanței a fost aprobat în mărime de 35 676,0 mii lei. Spre finele anului, bugetul a fost executat în proporție de 99,85 %

Au fost restituite de Trezoreria de Stat și nu au fost achitate, în anul 2015 – 2 din dispozițiile de plată, în sumă de 55 mii lei. În situația în care dispozițiile de plată menționate ar fi fost achitate, proporția executării bugetului ar fi constituit 99,99%. Pe parcursul anului, au fost încheiate 53 de contracte, cu mai mulți agenți economici, fiind integral executate și achitate de către Trezoreria de Stat.

Ținând cont de cele expuse și, în conformitate cu prevederile articolului 16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul

hotărăște:

1. A lua act de informațiile președinților Colegiilor Curții Supreme de Justiție privind activitatea de desfășurare a justiției, efectuată pe parcursul anului 2015.
2. A considera activitatea Curții Supreme de Justiție, cu unele omisiuni, ca fiind desfășurată în conformitate cu Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Planul de activitate și prioritățile stabilite prin hotărârile Plenului, adoptate pe parcursul anului 2015.
3. Președinții de Colegii vor întreprinde măsurile organizatorice necesare, pentru acordarea asistenței metodice judecătorilor din Curțile de Apel.

4. Președinții de Colegii, șeful Secretariatului, șefii subdiviziunilor structurale ale Grefei vor întreprinde măsurile organizatorice necesare pentru executarea calitativă și în termen a acțiunilor prevăzute în Planul de activitate pentru anul 2016.
5. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în seama vicepreședinților Curții Supreme de Justiție și șefului Secretariatului CSJ.
6. A publica prezenta hotărâre în Buletinul Curții Supreme de Justiție și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

**Președintele
Curții Supreme de Justiție**

Mihai Poalelungi

Chișinău,
08 februarie 2016
nr. 1